

Jaarverslag

Samen
leren

2017

Inhoudsopgave

1.	En wat hebben we geleerd?.....	4
2.	Ons werk in een oogopslag	5
3.	Onze resultaten – Hoe wij het verschil maakten in Oost-Europa.....	7
	3.1. Inleiding	8
	3.2. Diaconale projecten	9
	3.3. Gemeenteopbouwprojecten	15
	3.4. Onderwijsprojecten	21
	3.5. Jongerenlabel Hoeliday	26
4.	Onze activiteiten – Hoe wij als stichting bezig zijn geweest.....	28
	4.1. Stichting HOE	28
	4.2. Bestuur en raad van toezicht	28
	4.3. Vrijwilligers.....	30
	4.4. Kantoor	30
	4.5. Organogram	31
	4.6. Rooster van aftreden raad van toezicht en bestuur	32
	4.7. Raad van toezicht	32
	4.8. Verantwoordingsverklaring	34
	4.9. Beleid.....	35
	4.10. Vooruitblik	38
5.	Onze helpers - Hoe wij geholpen zijn om het werk te kunnen doen.....	39
	5.1. Inleiding.....	39
	5.2. Belanghebbenden	39
	5.3. Fondsenwerving	40
	5.4. Voorlichting en publiciteit	41
6.	Uw bijdragen - Hoe wij omgingen met uw geld (Jaarrekening 2017)	43
	Bijlage A - Vrijwilligers en medewerkers HOE (per 31 dec 2017)	79
	Bijlage B - Lijst met samenwerkende stichtingen/werkgroepen	80
	Bijlage C - Lijst met functies bestuur en raad van toezicht	81

HOE-vrijwilliger Margreet Agterhuis ontmoet vluchtelingenkinderen in Belgrado.

1. En wat hebben we geleerd?

Het jaarthema 2017 was 'Hoe verder... samen leren'. Nu we als stichting in dit jaarverslag verantwoording afleggen over het afgelopen jaar mag ons de vraag gesteld worden wat er geleerd is. We weten dat we een leven lang blijven leren. Dat geldt voor iedereen persoonlijk, in ons werk. Dat geldt in ons geloofsleven en dat geldt ook het werk van onze stichting. De manier van werken en de vormgeving van het werk was 40 jaar geleden heel anders dan nu. We blijven leren.

Wij leren van onze partners in Centraal- en Oost-Europa en zij leren van ons. Ook in 2017 waren er tal van voorbeelden waarbij de wederkerigheid bleek: de conferentie in oktober in Cluj onder de titel 'Eigenaarschap in ontwikkeling', de studiemiddag te Woudenberg n.a.v. het boek 'Nieuwe Moed' en de predikantenconferentie in Oene met Poolse voorgangers. De vele individuele contacten in de landen in Oost Europa en in Nederland brachten ons studie- en oefenstof. Zoals die Roemeense studente die een aantal maanden in Nederland studeerde en bij haar vertrek ons liet weten lessen mee te nemen voor haar hele leven. De evangelist in Servië, die zelf in eigen land op zoek ging naar mogelijkheden hulp te verlenen aan anderen. De deelnemers aan werkvakanties, die levenslessen kregen.

En ondertussen ging het diaconale werk ook door: de actie voor de vergeten vluchtelingen in Servië, het opzetten van naschoolse studiebegeleiding en opvang in Moldavië, de ondersteuning van de Roemeens Evangelische Kerk (BER) en de ontwikkeling van een bewustwordingsprogramma voor het Roma-werk in Slowakije. Leest u vooral het jaarverslag –dan bent u beter op de hoogte. Ook al is in 2018 het jaarthema 'Geloof(t) in opbouw– we zijn nooit uitgeleerd!

Gerrit Jan van Norel - voorzitter

*Leer mij naar Uw wil te hand'len
'k Zal dan in Uw waarheid wand'len
Neig mijn hart en voeg het saam
Tot de vrees van Uwen naam
Heer, mijn God, ik zal U loven
Heffen 't ganse hart naar boven,
'k Zal Uw naam en majesteit
Eren tot in eeuwigheid!*

2. Ons werk in een oogopslag

De donateur		
	2017	2016
Aantal giften	20.106	21.763
Aantal donateurs	6.534	7.223
Aantal giften > € 500	334	315
Aantal donateurs > € 500	303	304
Aantal donateurs met doorlopende toezegging	1.898	1.767

De organisatie	
78	vrijwilligers
4	Medewerkers
6	leden van raad van toezicht
9	bestuursleden
9	leden van comité van aanbeveling

De kosten		
	2017	2016
Eigen fondsenwerving	13,0%	12,8%
Administratie en beheer	3,5%	3,8%
	16,5%	16,6%

De giften		
	2017	2016
Particuliere donateurs	532.624	681.098
Kerkelijke gemeenten	266.045	241.600
Fondsen	144.246	199.119
Organisaties/bedrijven	110.383	109.339
Onderwijsinstellingen	18.932	20.104
Werkgroepen	16.231	14.747
Goederen in natura	56.000	61.934
	1.144.461	1.327.941

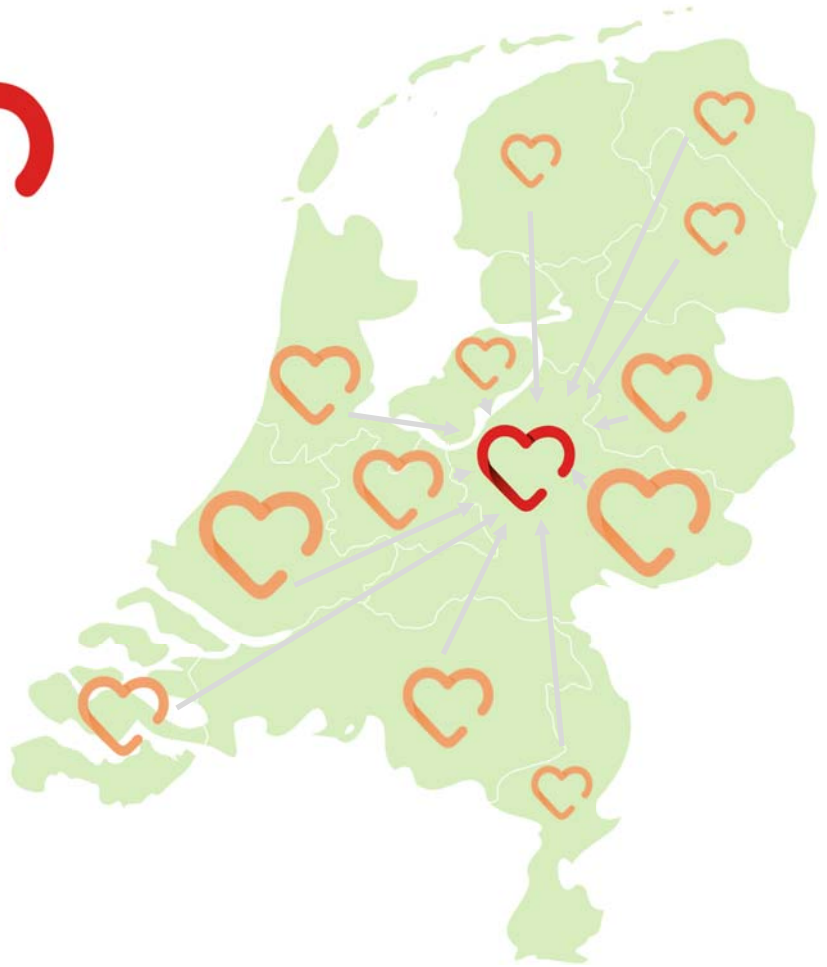
Schooltassen voor Romakinderen.

Donateur

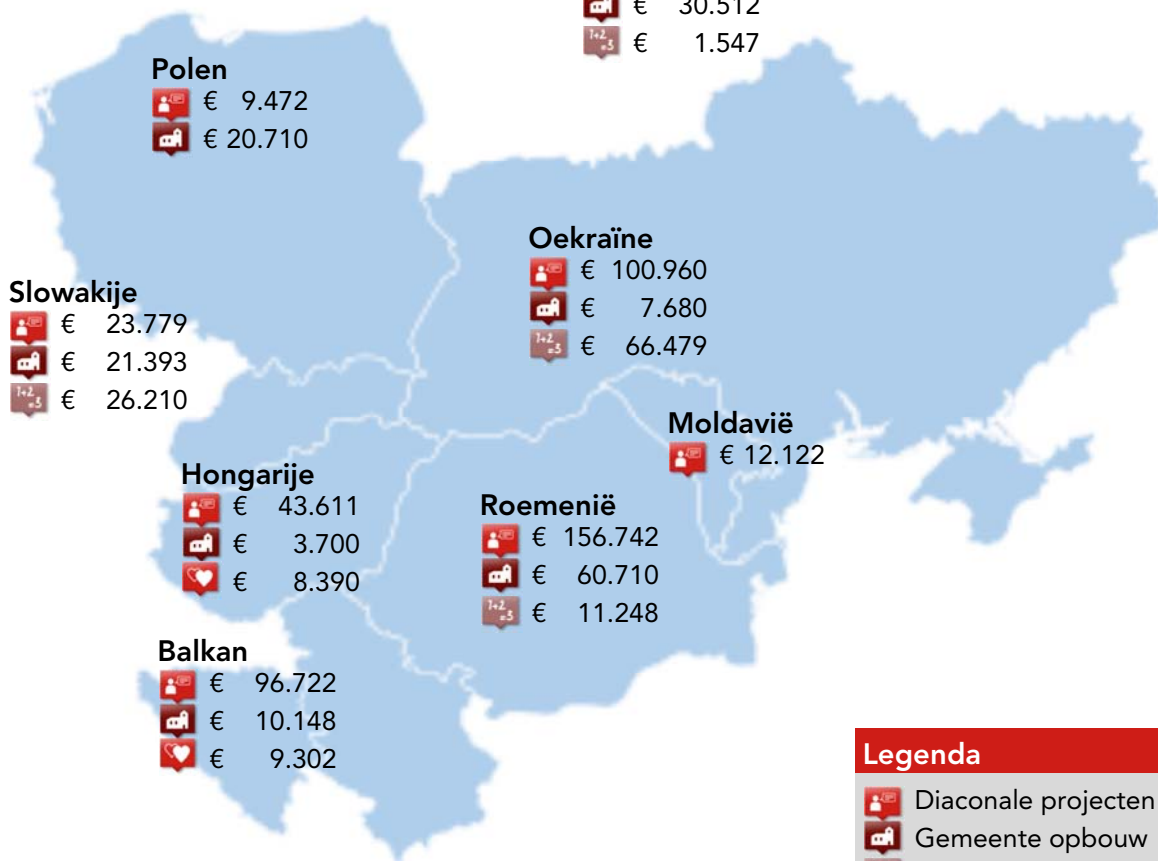
HOE

	Aantal donateurs
Drenthe	60
Flevoland	60
Friesland	68
Gelderland	2.172
Groningen	95
Limburg	11
Noord-Brabant	140
Noord-Holland	249
Overijssel	689
Utrecht	798
Zeeland	216
Zuid-Holland	1.929
NN	47

Land overstijgend

- € 92.464
- € 30.512
- € 1.547

Legenda

- Diaconale projecten
- Gemeente opbouw
- Onderwijs
- Werkvakanties

3. Onze resultaten – Hoe wij het verschil maakten in Oost-Europa

“In Servië zelf geld inzamelen”

Evangelist Aleksandar Subotin uit Servië bezocht in Roemenië op uitnodiging van HOE een conferentie over eigenaarschap van projecten, georganiseerd door het Christelijk Platform Oost-Europa (CPOE). “Ik wil je graag wat vertellen over hoe ik in de praktijk ben gaan brengen wat ik heb geleerd in Roemenië. Ik kan je zeggen dat het mij echt de ogen heeft geopend en mij heeft geholpen op een andere manier over dingen na te denken.

In onze kerk hebben we een jong meisje in een rolstoel. Ongeveer twee jaar geleden is zij verlamd geraakt. De artsen hebben geprobeerd haar te helpen en ze heeft het gebruik van haar handen teruggekregen, maar haar benen kan ze nog steeds niet gebruiken. Na lang onderzoek ontdekte dit meisje dat ze extra medische hulp nodig heeft en dat ze daar 1.000 euro voor nodig heeft. Voor een prothese, zodat ze weer op haar benen kan staan, heeft ze bovendien nog 500 euro nodig. Dus ze belde mij en vroeg of ik de Nederlanders kon vragen om 1.500 euro om haar te helpen.

Ik dacht er diep over na en mijn antwoord was “Nee”. Ik ga dat niet vragen, maar ik ga proberen om ‘ontwikkeling en eigenaarschap’ in praktijk te brengen. Ik kwam dus thuis, bad om wijsheid. Ik moet wel zeggen dat ik erg benauwd was: om 1.500 euro in te zamelen zou een wonder zijn. Ik sprak met de school in Kucura, met de middelbare school in Vrbas en met de vrienden van het meisje. En toen bedacht ik: We hebben een heldere visie over wat we moeten doen, we hebben een netwerk van velen die willen helpen, dus... laten we beginnen.

Na twee weken hadden we nog maar 50 euro ingezameld en we hadden gezegd dat we één maand hadden om het bedrag in te zamelen. Opnieuw heb ik iedereen wakker geschud: “Laten we opnieuw beginnen!” En toen kwam het ‘vuur’: scholen, mensen, de kerk, twee benefietconcerten. Na een maand hadden we 1.500 euro ingezameld. Ik was zo blij. Ik denk nu dus na over de toekomst en over hoe we zo ontwikkeling en eigenaarschap in de praktijk kunnen brengen.”

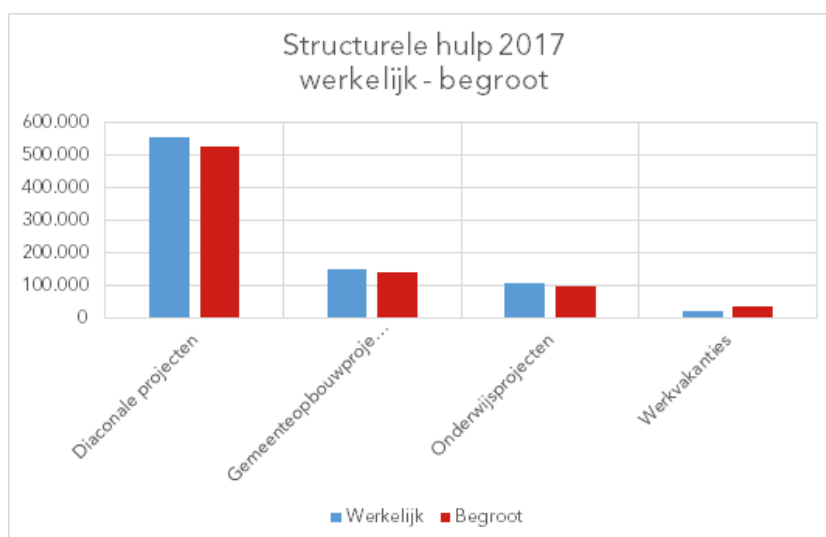
3.1. Inleiding

Projectthema's

Stichting Hulp Oost-Europa hanteert vier thema's waaronder projecten moeten vallen. Het gaat hierbij om:

- 3.2. Diaconale projecten zijn gericht op barmhartigheid aan mensen die hulp nodig hebben;
- 3.3. Gemeenteopbouwprojecten zijn dienstbaar aan christelijke gemeenten om hen te helpen bij de geestelijke groei.
- 3.4. Onderwijsprojecten zijn gericht op ontwikkeling en educatie van jeugd en jongeren in Oost- Europa.
- 3.5. Werkvakanties zijn gericht op jongeren in Nederland om hen kennis te laten maken met mensen in Oost-Europa. De jongeren zetten zich op diverse manieren in om daadwerkelijk de handen uit de mouwen te steken.

In de volgende paragrafen worden niet alle projecten genoemd die op de projectlijst van HOE (Hulp Oost-Europa) staan. Hierbij gaat het om voorbeelden.

Jongeren die een zomerkamp bezoeken.

3.2. Diaconale projecten

Training diaconaat voor predikanten

Wat is diaconaat? Hoe geef je hier vorm aan binnen je eigen gemeente? Enkele vragen waarop in Satu Mare antwoord wordt gegeven tijdens een diaconale training voor predikanten. De training wordt geleid door Aart Peters en Wout van de Water.

Er zijn ongeveer 14 dominees en 6 diaconessen uit de omgeving gekomen. Het uitgangspunt van deze training is de Bijbel en doordat de training interactief is opgezet, denken de predikanten zelf, met een open Bijbel, na over de inhoud van diaconaat en hoe zij dit toe kunnen passen in hun eigen gemeente, hun eigen situatie.

Er wordt veel besproken aan de hand van Bijbelgedeelten en vragen. Er worden mooie, persoonlijke voorbeelden gegeven van diaconaat in de vorm van praktische hulp aan armen, zieken en mensen in rouw. Maar ook voorbeelden van bemoediging, door samen met hen te bidden en te zingen. Dit wordt gedaan door de dominee zelf, maar ook door kerkenraadsleden, vrouwenverenigingen en diaconale groepen.

Twee thema's die centraal staan zijn barmhartigheid en gerechtigheid en hoe dit zich tot elkaar verhoudt. Een mooi voorbeeld van barmhartigheid is het verhaal van de barmhartige Samaritaan. We zien hier dat het er niet om gaat wie wiens naaste is, maar wie voor ons persoonlijk onze naaste is! Vincent van Gogh schilderde een schilderij van het verhaal van de barmhartige Samaritaan. Hij schilderde daarbij zichzelf als Samaritaan. Hij zag zichzelf namelijk als de naaste van de gewonde en het was ook zijn plicht om deze man te helpen. God wil ons, zondige mensen, gebruiken om onze naasten te helpen.

Gerechtigheid is een eigenschap van God: Hij komt op voor de rechten van de armen en de zwakken. Hij doet recht. Hij wil dat er in de maatschappij recht wordt gedaan. Daarom is Zijn volk ook verplicht om recht te doen in onrechtvaardige situaties.

Aan het einde van de dag worden praktische tips uitgewisseld (hoe nu verder?) en wordt feedback gegeven op de training. De aanwezigen hebben het als opbouwend ervaren en zijn gemotiveerd om hiermee aan de slag te gaan in hun eigen gemeente! De geïnteresseerden krijgen een werkboek en een instructieboek mee om dit handen en voeten te geven.

In 2017 bereiken we via diaconale projecten de volgende aantallen mensen:

Land	Kinderen	Volwassenen	Gezinnen
Balkan	15	240	365
Hongarije	200	444	20
Moldavië	84	37	-
Oekraïne	775	500	200
Roemenië	1.783	1.585	175
Slowakije	141	453	73
Polen	910	50	50
Land overstijgend	.	.	.

Verantwoording grote projecten [> 10.000 euro]

Winterhulp

De jaarlijkse winterhulp is één van onze grootste projecten. Niet alleen wat betreft het totale bedrag van 90.000 euro, maar vooral qua impact voor de vele honderden gezinnen die hiermee worden bereikt. Verdeeld over tien regio's worden gedurende vijf maanden (november t/m maart) noodlijdende gezinnen en ouderen ondersteund met 20 á 30 euro per maand. Niet veel (in onze ogen) maar zulke bedragen kunnen net het verschil maken tussen wel of geen verwarming, wel of geen medicijnen kunnen betalen, wel of geen brood op de plank (letterlijk, want meer dan dat is er meestal niet).

Om al die ongeveer 750 adressen te kunnen bereiken, maken we dankbaar gebruik van onze contacten met plaatselijke christelijke gemeenten en van kerkelijke hulpverleningsinstanties. De betreffende voorganger in de gemeente ontvangt van HOE een winterhulpbudget en zorgt in overleg met zijn/haar kerkbestuur voor de verdeling onder de allerarmsten. Tegelijk is dit een mooie 'vingeroefening' om ook zelf als gemeente diaconaat gestalte te geven. Na de winterperiode wordt er aan HOE verantwoording afgelegd van de wijze van verdeling en besteding.

Ter illustratie een aantal voorbeelden, ontleend aan de evaluaties over 2017.

- Stichting Bonus Pastor (Goede Herder) in Roemenië, werkzaam op het gebied van verslavingszorg, ontvangt 1.000 euro en ondersteunt daarmee 20 (ex-)cliënten en hun gezinnen.
- De Hongaarse hervormde gemeente van Camar (Roemenië-West) ontvangt 1.000 euro en op aangeven van het kerkbestuur ontvangen 80 armen, voornamelijk eenzame bejaarden, een voedselpakket.
- In Sacueni (Roemenië-West) ontvangt de predikant 2.000 euro. Hij organiseert een 'broodprogramma'. Ongeveer 230 arme gezinnen ontvangen gedurende de winter enkele malen per week brood.
- Drie evangelisten van de BER-kerk (onze partner in Oost-Roemenië) zijn werkzaam in de regio Oltenia. Dankzij de 2.250 euro die zij van HOE ontvangen, kunnen zij 130 gezinnen helpen aan (brand)hout, medicijnen en voedselpakketten.
- In Iszófalva (Hongarije, dicht tegen de grens met Oekraïne), één van de armste gebieden van Hongarije, heeft de predikant een energiezuinige en originele(!) oplossing bedacht. Omdat de winter van 2017-2018 erg koud was en lang duurde, heeft men diverse keren arme ouders met kleine kinderen in de kerk laten slapen omdat ze thuis geen kachel meer kon stoken. De kosten voor het extra verwarmen van de kerk konden worden betaald vanuit de winterhulpactie.
- Baptistenvoorganger Tomislav Dobutovic uit Sarajevo (Bosnië) ontvangt 6.600 euro. Hij maakt vijftig voedselpakketten die worden gedistribueerd. Ook maakt hij hygiënepakketten voor mensen in Sarajevo, Zenica, Konjic, Tuzla en Maglaj.

Kinderadoptie Nagydobrony

In het kinderaadoptieproject in Oekraïne worden 61 meisjes en jonge vrouwen, deels met een lichamelijke en/of verstandelijke handicap, liefdevol verzorgd. De meiden, die veelal afkomstig zijn uit problematische thuissituaties of staatkindertehuizen worden door individuele pastorale en orthopedagogische zorg begeleid naar volwassenheid. Zo mogelijk volgen ze onderwijs op hun niveau.

De verblijfsduur in het kindertehuis is niet gelimiteerd. Kinderen met een handicap hebben op

dit moment nauwelijks mogelijkheden om het reguliere onderwijs te volgen en fysiek of verstandelijk hebben ze niet de mogelijkheden om het kindertehuis te verlaten. Daarom is er enkele jaren geleden een nieuw huis gebouwd op het terrein van het kindertehuis. Daar worden de meiden met een handicap gekoppeld aan een gezond kind. Samen hebben ze een kamer en worden ze begeleid in zelfstandig wonen. Ook is er geestelijke nazorg. De meiden worden ook ingezet bij de boerderij en het landbouwwerk van het kindertehuis. Er wonen nu 15 jonge vrouwen in het nieuwe huis.

In 2017 zijn er vier nieuwe kinderen in het kindertehuis aangenomen.

De boerderij en de landbouwwerkzaamheden zorgen voor werkgelegenheid voor dorpsbewoners. De bedoeling is dat deze activiteiten inkomsten genereren voor het kindertehuis. Helaas zijn de economische omstandigheden in Oekraïne dramatisch. Zo zijn de prijzen van nutsvoorzieningen in 2017 met 300 procent gestegen. Mensen wijken uit naar het buitenland omdat de salarissen daar veel hoger liggen. Personeelsleden van het kindertehuis vertrekken ook naar het buitenland. Door het gebrek aan personeel kunnen geplande projecten niet worden afgerond.

De vooruitzichten van de economische ontwikkelingen in het land zijn zorgwekkend. De huidige directeur gaat in 2019 met pensioen. De uitdaging is om de overgang naar de nieuwe directeur soepel te laten verlopen.

Noodhulp BER

Noodhulp BER is een speciaal project bestemd voor die gevallen binnen de contacten die er zijn met de BER (Roemeense Evangelische Kerk) waarvoor direct geen geld beschikbaar is. In noodgevallen geven we hulp op maat: uithuiszetting, overlijden, autoreparaties van evangelisten, renovaties huizen en kerken, operaties e.d. Een voorbeeld is een arm Roemeens gezin. Dit gezin, bestaande uit vader, moeder en vier dochters, kan één week naar een zomerkamp in Albesti gaan. Voor de familie is het fijn om even een keer in een heel andere omgeving te zijn.

Een ander voorbeeld is de hulp aan een evangelist die ernstig ziek is. Hij heeft maagkanker en moet gedurende zes maanden een chemokuur ondergaan. Dit kost het gezin honderdeuro per maand. De kosten voor de eerste maand heeft hij zelf kunnen voldoen maar voor de maand erna heeft hij geen geld. Ter plaatse krijgt hij honderd euro, zodat hij direct de kuur kon vervolgen.

Eén evangelist krijgt een extra bijdrage wegens directe noden: studieboeken voor zijn kinderen, verwarming voor de caravan, die in de tuin staat en dienst doet als plek voor pastorale gesprekken. Hij krijgt een sanitaire voorziening voor de bezoekers in de caravan, een computer voor het hele gezin en isolatiemateriaal voor zijn huis.

Hulp Gezinnen BER

Momenteel worden 38 gezinnen ondersteund via een sponsorprogramma. Hier zitten 72 volwassenen en 180 kinderen in. Dus totaal 252 personen. Omdat steeds meer arbeidsgezinnen het iets beter krijgen worden deze vervangen door zigeunergezinnen. Ook de evangelistengezinnen die geen regulier inkomen ontvangen worden door ons iets meer ondersteund. Door deze interne verschuivingen is de aandacht voor de toekomst meer gericht op de zigeunergezinnen en de evangelisten.

Stichting HOE ondersteunt dertien evangelisten. Voor een deel worden ze als gezin gesponsord via het adoptieprogramma. De kosten stijgen omdat hun opgroeiende kinderen naar het voort-

gezet onderwijs moeten. De evangelisten krijgen een bijdrage om hun kinderen naar school te kunnen sturen. Ze ontvangen een vergoeding voor de jaarlijkse onderhoud voor de auto's. Een auto is van groot belang omdat evangelisten vaak meerdere gemeenten onder hun hoede hebben en deze liggen vaak ver uit elkaar. Het blijft een voortdurende zorg of HOE de evangelisten kan blijven ondersteunen. Als ze geen financiële bijdrage krijgen, zullen de evangelisten genoodzaakt zijn een baan in het buitenland te zoeken om in hun onderhoud te voorzien.

Hulp vergeten vluchtelingen

In 2015 startte in samenwerking met het GZB-project 'Project 10 27', Stichting Gave, stichting De Verre Naasten en Christelijke Gereformeerde Kerken de hulp aan vluchtelingen die vanuit Griekenland het westen wilden bereiken. De vluchtelingen strandden in Servië en werden illegaal opgevangen in geïmproviseerde opvangkampen aan de grens met Hongarije, Macedonië en Kroatië. In 2017 worden we geconfronteerd met de nood van honderden vluchtelingen die verblijven in oude fabriekspanden in de Servische hoofdstad Belgrado. In januari start HOE een eigen actie om aandacht te schenken aan deze vergeten vluchtelingen. We verlenen hulp in Presovo (grens met Macedonië), Horgos (grens met Hongarije), Sid (grens met Kroatië) en Belgrado. In Sid en Belgrado wordt de meeste hulp verleend.

HOE ondersteunt in samenwerking met Aleksandar Subotin, een Servische evangelist, zo'n 15.000 vluchtelingen. We kijken per maand waar de urgentie het hoogst is. Er zijn korte lijnen met onze contacten in Servië, waardoor adequate hulpverlening mogelijk is. Er is toegang tot de vluchtelingen(kampen) waardoor hulp 'op maat' geboden kan worden. Bijzonder is het dat HOE, als één van de weinige buitenlandse organisaties, via de contacten in Servië veel kan betekenen voor de vluchtelingen.

De hulpverlening betekent veel voor de vluchtelingen. Ze krijgen moed om verder te leven. Ze merken dat er naar hen omgekeken wordt. De Romagemeente van Aleksandar Subotin 'leert' te geven van de eigen armoede. De gemeenschap gaat enthousiast en met bewogenheid helpen. Het is een positieve stimulans voor het gemeentelven.

Verantwoording kleine projecten [< 10.000 euro]

Barmhartigheid

Onder dit programma vallen alle projecten waarbij hulp aan de allerarmsten centraal staat. Mensen die het zonder onze steun niet zouden redden. We geven gehoor aan de Bijbelse opdracht om naar onze naaste om te zien en delen uit, daar waar onze hulp zo hard nodig is. We delen, uit liefde voor God en de naaste en omdat wij zoveel hebben gekregen.

- Een predikante in Hongarije geeft hulp aan drie Romagemeenschappen in moeilijk toegankelijk gebied.
- In Antonesti, Stevanvoda, Cioburciu en Budai (Moldavië) ontvangen christelijke gemeenten een bijdrage om in hun omgeving allerarmsten te helpen.
- De stichting Ermellek in Sacueni (Roemenië) krijgt een bijdrage voor diaconale en pastorale zorg aan 25 volwassenen en 25 kinderen.
- In Slowakije genieten via het tafeltje-dek-je-project vijftien arme ouderen vijf keer per week van een warme maaltijd. De maaltijden worden gekookt in de keukens van de scholen in Ket, Martovce en Dolny Stál.

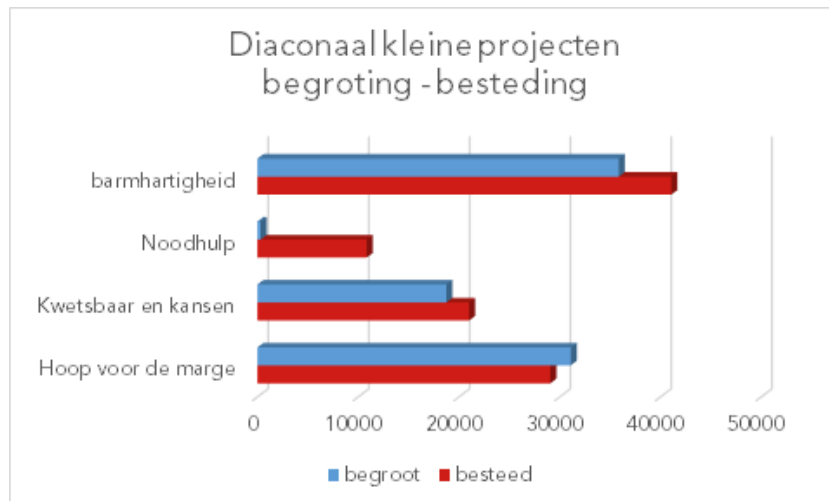
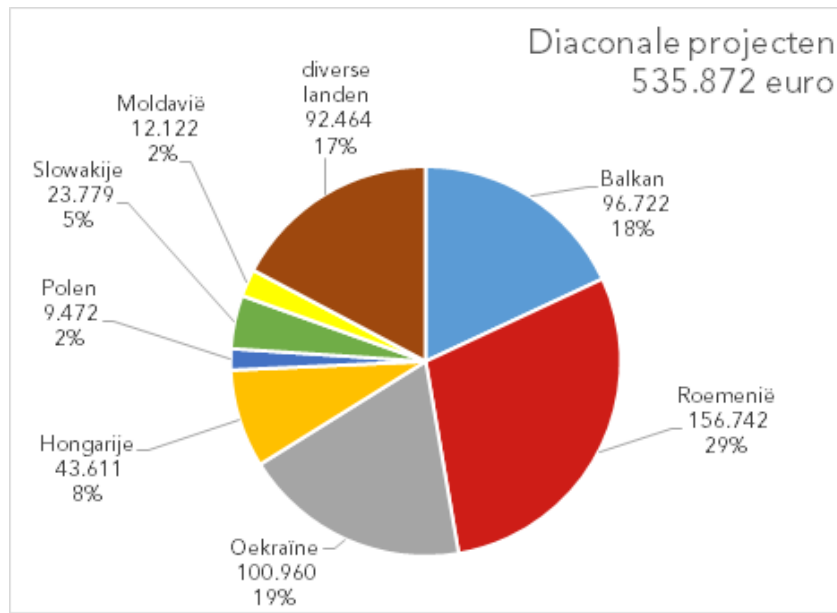
Hoop voor kwetsbaren

Onder dit programma vallen projecten waarbij hulp wordt verleend aan kwetsbare groepen waarbij zicht is op verbetering van hun situatie. De hulp biedt hoop voor de toekomst, hoop om de situatie te kunnen verbeteren. Groepen die we hier voor ogen hebben, zijn bijvoorbeeld kinderen in kindertehuizen, maar ook daklozen, verslaafden, ouderen in de thuiszorg en mensen met een handicap.

- In Servië krijgt de stichting Suva Nawa een bijdrage om de ouderenzorg te verbeteren.
- Het brandwondencentrum/kinderziekenhuis Bethesda in Budapest (Hongarije) kan van de financiële bijdrage speel-, leer- en evangelisatiemateriaal voor kinderen aanschaffen. Een deel van het geld wordt ook gebruikt voor verbetering van de verblijfsmogelijkheden voor ouders. De organisatie Oltalom in Budapest ontvangt een bijdrage om kleding, zeep en zaadpakketten te kopen voor Roma. Ook wordt er bijgedragen aan de opvang van daklozen in het stadscentrum.
- In Antonesti en Budai (Moldavië) maakt HOE het mogelijk dat kinderen die naar een huiswerkklas gaan een maaltijd krijgen. In Servië ontvangen drie Romavoorgangers een bijdrage om diaconale hulpverlening mogelijk te maken.
- HOE steunt in Rosiori en Oradea (Roemenië) thuiszorgorganisaties financieel om het werk onder ouderen mogelijk te maken. In Peris (Roemenië) krijgt een Nederlandse vrijwilliger die een huiswerkklas heeft ingericht een financiële bijdrage om de opvang, begeleiding in scholing van ongeveer 40 Romakinderen te verbeteren, zodat ze een betere aansluiting op de staatscholen hebben.
- De verslaafdenopvang in Ozd (Roemenië) ontvangt geld voor het afkickcentrum.
- Voor de afronding van een nieuwe keuken in het kindertehuis 'De Barmhartige Samaritaan' in Oekraïne wordt geld gegeven.
- In het daklozencentrum in Bratislava (Slowakije) maakt HOE het mogelijk dat er medische opvang is van 35 terminale mensen in de hospice. De nachtopvang voor ongeveer 235 zwervers in een loods in het centrum van Bratislava ontvangt een financiële bijdrage voor het verstrekken van voedsel.
- In Mad (Slowakije) krijgt het alcoholistencentrum financiële steun om drie keer per jaar een bijeenkomst te organiseren voor ongeveer dertig verslaafden en hun familie.

Groep 8 van kindertehuis 'De Barmhartige Samaritaan' in Nagydobrony (Oekraïne).

3.3. Gemeenteopbouwprojecten

'Gods werk gaat door'

Vrijwilliger Menno Zetzema bezoekt in juni 2017 contactpersonen in zijn werkgebied Roemenië Midden. "We bezoeken een zondagsschoolles in Band, een afgelegen dorpje, 30 minuten rijden vanaf de stad Tirgu Mures.

Dominee Székely József, 83 jaar, geeft hier al 8 jaar lang met veel passie en liefde elke 14 dagen op zondagmiddag zondagschool. Dit doet hij onder de kinderen van één van de drie Roma gemeenschappen in Band. Wanneer we op het terrein aankomen komen de kinderen aanrennen en halen hun broertjes of zusjes erbij. We gaan het gebouwtje binnen waar rijen stoelen staan.

Dominee Székely wijst de kinderen aan waar ze mogen gaan zitten en vol verwachting houden ze hem in de gaten, wat er gebeuren gaat. Wanneer er zo'n 50 kinderen zitten, begint hij met gebed en zingen ze een lied over Pasen. Aandachtig luisteren ze naar een verhaal over Thomas die eerst niet kon geloven dat Jezus was opgestaan totdat hij de littekens had gezien.

Ze leren een nieuw lied en zingen daarna opnieuw het bekende Paaslied 'U zij de glorie'. De dominee vertelt daarna dat ze in de zomer weer op kamp gaan met de oudere kinderen en dat de jonge kinderen een dagje uit gaan. Ze krijgen nog een koekje mee en dan is de zondagschool voorbij.

Na jarenlang op deze laagdrempelige manier het Evangelie te verspreiden onder deze jeugd, zien we resultaat. De kinderen leren de verhalen uit de Bijbel kennen en leren daarnaast om oog te hebben voor elkaar, en dat ze, ondanks dat ze door de lokale bevolking als afval worden gezien, waardevol zijn in de ogen van God... Het werk van God gaat door."

In 2017 bereiken we via gemeenteopbouwprojecten de volgende aantallen mensen:

Land	Kinderen	Volwassenen	Gezinnen
Balkan	35	62	-
Hongarije	500	15	-
Oekraïne	50	200	-
Roemenië	900	589	100
Slowakije	765	140	83
Polen	500	440	1.001
Land overstijgend	7.975	2.881	-

Verantwoording grote projecten [> 10.000 euro]

Oltenia evangelisten en Kerkbouw Hinova

In Roemenië is de orthodoxe kerk de staatskerk. Dit betekent dat deze kerk overheidssteun krijgt. In Roemenië zijn weinig protestantse gemeenten. De BER (Roemeense Evangelische Kerk) en de baptisten in Roemenië hebben alleen kleine gemeenten. Deze kerk is in 1920 ontstaan vanuit de orthodoxe kerk. Dit kerkgenootschap heeft 200 gemeenten met 18.000 leden. Het kerkelijk bureau staat in Boekarest. De leiding van de BER berust bij een landelijke broederraad. Deze kerk heeft veel evangelisten die in kleine gemeenten werkzaam zijn. Er wordt veel werk

verricht onder Roma. De BER is vooral gericht op gemeenteplanting en diaconaat. Deze kerk heeft geen eigen opleidingsinstituut. De evangelisten volgen veelal de bijbelschool bij de baptisten. Elke drie maanden komen de evangelisten bij elkaar voor ontmoeting, toerusting en beoediging.

De evangelisten worden in het zuiden van Roemenië geconfronteerd met zwarte magie. Mensen vanuit heel Roemenië trekken hier naartoe voor waarzeggerij. Er heerst armoede. De plaatselijke bevolking leeft van de landbouw. Het gebied heeft de bijnaam 'Afrika van Roemenië'.

Het evangelistenechtpaar Gerrit (inmiddels overleden) en Elly Steenberghe heeft zo'n twintig jaar gewerkt in het zuiden van Roemenië. Samen met drie Roemeense evangelisten zijn verschillende gemeenten gesticht. De Romagemeente die ontstaan is in Gruia heeft een positieve invloed.

In het dorp Hinova wonen 3.000 mensen. Stichting HOE ondersteunt het werk van de Roemeense evangelist Aurel Bazavan, die leiding geeft aan de gemeente van Hinova. Daarnaast zijn nog twee evangelisten actief. Eén van hen doet dit naast zijn werk als loodgieter. Elke zaterdag en zondag is hij dienstbaar aan zijn twee gemeenten, geeft kinderclub en gaat voor in de eredienst. Naast het kinderwerk gaan de evangelisten ook naar gevangenen om het evangelie te verkondigen. Ze brengen familie naar de gevangenis zodat die de gevangene kunnen bezoeken. Ook na vrijlating wordt er voor de familie en de ex-gevangene gezorgd.

De gemeente bestaat uit dertig trouwe gemeenteleden die elke zondag in de kerkdienst komen. Daarnaast komen twintig belangstellenden geregeld in de kerk. Op de kinderclub komen twintig kinderen. De gemeente bestaat voor de helft uit Roma (zigeuners). De gemeenteleden zijn arm. Ongeveer vier van hen hebben een vaste baan. De rest leeft van seizoensarbeid. Elke zondag komt de gemeente samen in een vervallen gebouw met slechte sanitaire voorzieningen. Ook de veiligheid is niet gewaarborgd.

Door het kinderwerk komen kinderen/tieners in aanraking met het evangelie. Sommigen bezoeken de kerkdienst en nemen ook hun ouders mee. Als ze tot geloof komen, geeft het christen-zijn meer structuur in hun leven. Ze stoppen met roken en drinken van alcohol. Bij de Roma heeft het tot gevolg dat ze niet meer gaan stelen en werk zoeken.

De Romakinderen krijgen de mogelijkheid onderwijs te volgen. Ouders die veelal analfabeet zijn, willen ook leren lezen en schrijven. Dit heeft een positieve invloed op de dorpsgemeenschap en is een getuigenis van het evangelie in woord en daad. HOE draagt bij aan het mogelijk maken van diaconaat aan arme gemeenteleden en dorpsbewoners, zoals vergoeding voor medicijnen, transport naar het ziekenhuis, hout en voedsel tijdens de wintermaanden en zo nodig een bijdrage aan christelijke begrafenissen.

Bij evangelist Aurel Bazavan leeft het verlangen om het evangelie verder te verspreiden. Om het Licht te laten schijnen in deze geestelijk donkere streek is een kerkgebouw belangrijk. Aurel hoopt en bidt dat het kerkgebouw als ontmoetingsplaats de missionaire aantrekkingskracht versterkt. In dit gebouw kunnen ook andere activiteiten plaatsvinden, zoals kinderwerk en vrouwenamenkomsten. Ook speelt de gemeente een steeds grotere rol. Diaconaat en evangelisatie trekken samen op bij het leggen van contacten met mensen buiten de gemeente.

Er zijn zorgen rondom het kerkgenootschap. Er is een kerkscheuring in de BER geweest. Wij blijven ons richten op de oorspronkelijke BER-gemeenten en -leiding. De kerk is verantwoordelijk voor de betalingen aan de evangelisten en voor de bouw van de kerk in Hinova.

Zomerkampen

De zegswijze is overbekend, "Wie de jeugd heeft..." Maar ook al gebruiken we die uitdrukking te pas en te onpas, het is en het blijft wel waar wat we zeggen. En dat geldt niet alleen voor ons, maar ook in het werkgebied in Oost-Europa. Dat is de reden dat we de aandacht voor jeugd en jongeren tot een speerpunt hebben gemaakt in ons beleid. Voor 2017 hebben we 27.000 euro beschikbaar gesteld voor de organisatie van en deelname aan zomerkampen, zo worden ze althans genoemd in de projectaanvragen. Maar de hoofdreden om dit te financieren is, dat het evangelisatieweken zijn. Verdeeld over zeven regio's worden er tientallen kampweken georganiseerd door de plaatselijke gemeente, door evangelisten, door kerkelijke organisaties. Dankzij dit project kunnen ook kinderen uit arme gezinnen en kinderen uit de Roma gemeenschap er een weekje tussenuit. Soms is een bijdrage van 20,- euro per kind al voldoende om deelname mogelijk te maken. Vele honderden kinderen krijgen op die manier de mogelijkheid om even los te komen van de dagelijkse armoede en narigheid waarin ze opgroeien. Eén week per jaar te kunnen spelen met elkaar, voldoende te kunnen eten, in een gezonde omgeving te verkeren en dagelijks de verhalen uit de Bijbel te mogen horen. Onderstaande voorbeelden vormen een illustratie bij dit belangrijke onderdeel van ons werk.

- Een evangelistenechtpaar in Servië organiseert een meerdaagse meeting met 100 kinderen en leraren. De deelnemers dragen zelf ook wat bij en die 1.000 euro van HOE zorgt voor de rest.
- Mede dankzij een bijdrage van 1.000 euro van HOE kon een Roemeense predikant een zomerkamp organiseren voor 70 tieners uit zijn gemeente. Bij het verslag kregen we uitgebreide beelden van de Bijbelstudies en de kampdienst die werden gehouden, naast sport en spel.
- Het Roma Center in Csonkapapi (Oekraïne) organiseert jaarlijks vijf kampweken voor groepen van gemiddeld vijftig Romakinderen. Kosten? Dertig euro per kind, per week, all-in. De vijfduizend euro bijdrage van HOE zorgt voor blijde en vrolijke momenten.
- Van de predikant van Suveica (Roemenië) krijgen we een verzoek om een bijdrage aan de kosten van zijn kampweek met 35 kinderen uit de gemeente. De meeste ouders kunnen hooguit de helft van de kosten (35 euro per kind) zelf betalen. In de begroting is zelfs rekening gehouden met de mee te nemen groente uit de eigen tuintjes. Of ze ook nog 1,- euro per persoon extra mogen ontvangen om een uitstapje te kunnen maken! Met plezier hebben we die 1.300 euro overgemaakt.
- Een predikant (>75) die reeds lang met emeritaat is heeft een grote betrokkenheid op de kinderen in het nabij gelegen Romakamp. Wekelijks geeft hij zondagsschool op het kamp en eenmaal per jaar organiseert hij een zomerkamp. Dankzij zijn tomeloze inzet en met hulp van die 1.650 euro van HOE worden 40 kinderen gedurende één week uit hun deprimerende omgeving gehaald. Qua sfeer en leefomstandigheden is een groter contrast niet denkbaar.

Verantwoording kleine projecten [< 10.000 euro]

Geloofsopbouw - volwassenen

Bij dit programma staat de volwassene centraal. Of het nu gaat om een gevangene die bezoek krijgt en daarbij het evangelie hoort of om evangelisatiewerk onder Roma. De verspreiding van het evangelie en de opbouw van het geloof staat centraal bij de projecten die onder dit programma vallen.

Als het gaat om ons staan in deze wereld citeren we graag de vergelijking die Paulus ons aanreikt in Efeze 6. Het beeld van de wapenrusting spreekt ons aan en is ons uitgelegd in menige

preek. Heel concrete wapens worden van een diep geestelijke betekenis voorzien. Ook onze broeders en zusters in Oost-Europa hebben die verdediging nodig om staande te blijven en om mee te bouwen aan het Koninkrijk van God.

Maar hoe geestelijk ook bedoeld, er zijn wel kosten mee gemoeid. Wij zien het dan ook als een onopgeefbare opdracht voor onze stichting om jaarlijks een bedrag te reserveren voor (meestal kleinschalige) projecten die gericht zijn op de vorming en toerusting van de gemeenten aldaar. Gezien het belang van deze zaak en onze sterke onderlinge verbondenheid als kerken zou het om een relatief groot bedrag moeten gaan. Maar helaas ontvangt HOE maar zelden giften of collectes die specifiek bestemd zijn voor dit doel. In 2017 kunnen we vanuit de algemene inkomsten helaas niet meer dan 20.000 euro reserveren voor het onderdeel 'Toerusting'.

Wat konden we daar allemaal mee doen? Hoe ga je de impact meten van geloofsopbouw? Tellen we het aantal boeken dat een predikant ontving? Of het aantal deelnemers aan een conferentie? Of gaat het om de vele honderden gemeenteleden die daarvan uiteindelijk de vruchten mochten plukken? Onderstaande voorbeelden vormen een illustratie van dit essentiële onderdeel van ons werk.

- Het Bible Institute van de Baptistenkerk in Bosnië-Herzegovina, gevestigd in Sarajevo ontving 2.000 euro als bijdrage in de kosten om trainingen te organiseren voor enkele tientallen gemeenteleden op het gebied van diaconaat en jeugdwerk. Waarschijnlijk wonen er over heel Bosnië (van oudsher een islamitisch land) verspreid slechts 700 protestanten.
- De predikant in Szövérd (Roemenië) ontdekte bij zijn rondgang door de gemeente dat enkele tientallen ouderen vanwege leeftijd, lichamelijke gebreken en afstand niet meer in staat waren om de zondagse diensten bij te wonen. En juist bij hen was er honger naar het Woord en behoefte aan troost en bemoediging. Gelukkig was hij technisch goed onderlegd en had hij de oplossing snel gerealiseerd. Dankzij onze bijdrage van 500 euro werd een eenvoudige FM-zender geïnstalleerd. Iedere zondag heeft hij nu dertig kerkleden extra onder zijn gehoor.
- Een kleine gemeente in Roemenië heeft al enkele jaren geen eigen predikant gehad. De nieuwe, jonge predikant wil graag een impuls geven aan het ingezonken gemeentelven en dient een plan in om met tien gezinnen een dag erop uit te gaan. Ze gaan een kerk bezoeken die is gebouwd in een oude zoutmijn. En daar, op die bijzondere locatie, wil hij met hen een Bijbelstudie houden. Of wij willen helpen met € 190,- (helft van de kosten). De rest betalen ze zelf.
- Evangelisten van de BER bezoeken trouw zestien gevangenen. Zij hebben toestemming gekregen om tweemaal per jaar (met Pasen en met Kerst) iets te geven aan gedetineerden die de evangelisatiediensten bezoeken. De gevangenen krijgen iets extra's om te eten, een eenvoudig christelijk boekje, iets aardigs voor hun familie thuis. Gemiddeld mag het niet duurder zijn dan vier euro. Het gaat om achthonderd gevangenen die worden bereikt.
- HOE ontvangt vijftig studiebijbels in de Herziene Statenvertaling voor Nederlandssprekende predikanten.
- Er wordt vijfduizend euro besteed aan de aankoop van Hongaarse bijbels.

Geloofsopbouw – kinderen en jongeren

Bij dit programma gaat het om projecten waarbij de opbouw van het geloof van kinderen en jongeren centraal staat. Dat kan door het verschaffen van literatuur, tijdschriften of bijbels. Het kan ook vorm krijgen door middel van evangelisatie onder jongeren of kinderwerk of vakantie-weeken waarbij het evangelie gedeeld wordt.

- Het kinderwerk in Servië via de organisatie Child Evangelism Fellowship kreeg ondersteuning.

Ook zijn er bijbels en kinderbijbels bekostigd.

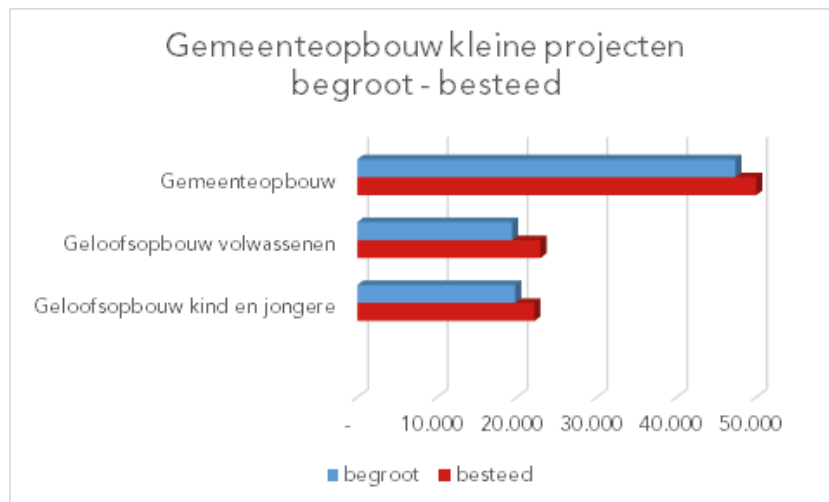
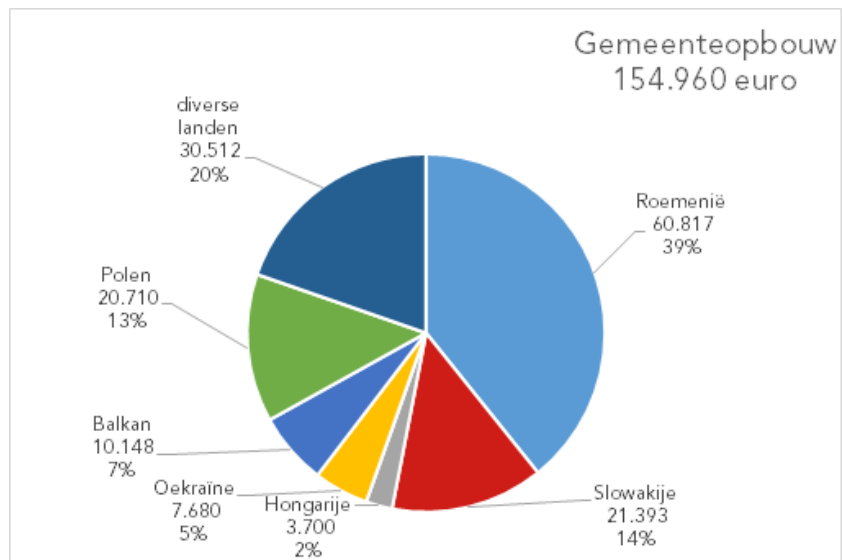
- De website www.kateteka.hu, een website voor kinderwerk in Hongarije, kreeg een bijdrage.
- Het missionaire werk onder jongeren in Roemenië krijgt een bijdrage om een bijbelclub voor kansarme jongeren op te zetten.
- Voor het opzetten van evangelisatieactiviteiten voor jongeren krijgen een Hongaars echtpaar en een predikante in Servië een financiële bijdrage.
- Het Centre for Christian Endeavour in Oradea (Roemenië-West) organiseert om de veertien dagen op zaterdagmiddag een kinderbijbelclub en een bijbelstudieclub voor tieners. De 25 á 30 kinderen en de 10 á 15 tieners worden begeleid door vijf vrijwilligers. De reiskosten voor kinderen met een handicap worden vergoed. Tweemaal per jaar maken ze een uitstapje in de omgeving met het openbaar vervoer en tweemaal per jaar is er een evangelisatieactie. Met onze bijdrage van 1.700 euro nemen we 60 procent van de kosten voor onze rekening.

Gemeenteopbouw

Bij dit programma gaat het om de gemeente als geheel die opgebouwd wordt, waaronder ook het kader valt. Hierbij is de gezamenlijke geloofsbasis het uitgangspunt, waarbij sprake is van bewegelijkheid, aandacht en respect voor elkaar. En bovendien tweerichtingsverkeer en gelijkwaardigheid in die vormen van gemeenteopbouw die gebeuren in samenwerking met Nederland.

- HOE ondersteunt de aankoop van kleinschalige kerkbibliotheken.
- Studieboeken van evangelisten in Roemenië worden gefinancierd. Een toerustingsconferentie voor Poolse voorgangers krijgt een financiële bijdrage.
- HOE financiert mede de uitgave van een Pools kerkblad.
- De organisatie 'Voice of the Gospel' in Polen krijgt financiële steun voor evangelisatiewerk onder jongeren.
- Evangelisten in Bosnië en Servië krijgen een bijdrage om hun werkzaamheden onder gemeentelieden mogelijk te maken.
- Een predikant in Servië ontvangt een tegemoetkoming in de autokosten om zijn bezoekwerk aan wijd verspreide gemeenten in Zuid-Servië mogelijk te maken.
- Zo'n 100 volwassenen in Oekraïne krijgen christelijk leetuur. Vier betrokken mensen organiseren wekelijks en maandelijks evangelisatiebijeekkomsten.
- In Roemenië maakt HOE het mogelijk dat de Emmaüscursus wordt gegeven.

De ontwikkeling van een Hongaarse catechesemethode liep vertraging op. Een medewerker en een vrijwilliger van HOE bezoeken Cluj (Roemenië) om het project vlot te trekken. Tijdens de bespreking zijn er nieuwe mensen uit het onderwijsveld aanwezig. Er worden afspraken gemaakt voor een nieuwe insteek om voorbeeldlessen te maken.

3.4. Onderwijsprojecten

“Ik wil deze zegeningen delen met kinderen”

“Mijn naam is Peci Katalin-Blanka. Ik ben student van de Roemeense afdeling van de Hongaarse Károly Gáspár Universiteit. In 2017 nam ik drie maanden deel aan de International Class van de Driestar Hogeschool in Gouda. Aanvankelijk voelde ik me niet geschikt voor zo’n belangrijke opdracht, vooral omdat mijn medestudenten al voor de klas staan of in het vierde jaar van hun studie zitten en ik pas in het tweede jaar.

De cursus was heel intensief. Maar ik deed mijn best. Ik heb altijd lerares willen worden in het middelbaar onderwijs. Echter, thuis in Roemenië had ik niet de mogelijkheid om op een middelbare school in de praktijk te oefenen. Toen ik hoorde dat ik op het Wartburg College in Dordrecht terecht zou komen,ervaarde ik dat als een zegen van God. Ik had het er erg goed naar mijn zin en had de indruk dat de leerlingen mijn lessen waardeerden. Dat gaf me veel energie.

Ondertussen werkte ik aan een onderzoeksopdracht. Ik wilde uitzoeken hoe Nederlandse scholen omgaan met negatief gedrag van leerlingen. Al snel merkte ik dat ik het negatieve gedrag dat ik voor ogen had, in de Nederlandse scholen niet aantrof. Ik vermoed dat het komt omdat de kinderen het fijn vinden op school. Dat was interessant, omdat kinderen in Roemenië vaak niet graag naar school gaan. Daarom heb ik mijn onderwerp aangepast. Ik wilde nagaan hoe het komt dat kinderen in Nederland wel graag naar school gaan.

Ik merkte dat Nederlandse scholen bepaalde methodieken hanteren die je in Roemeense klaslokalen niet aantreft: gedifferentieerd onderwijs, pakkende lessen, een goede band tussen de leerkracht en de leerlingen en een goede sfeer. Ik denk dat een dergelijke aanpak heilzaam zou kunnen zijn om Roemeense ordeproblemen aan te pakken. Zelf ervaar ik dat ik niet alleen professioneel, maar ook persoonlijk, geestelijk en cultureel ben gegroeid. Ik voel me sterker dan voorheen, ben meer gemotiveerd en ik weet dat ik op de goede weg zit. God heeft me met deze vaardigheden gezegend en ik wil deze zegeningen delen met kinderen. Ik ben erg dankbaar dat de stichtingen OGO en HOE mij hebben willen sponsoren en ook dank ik mijn docenten. Zonder hen zou ik hier niet zijn geweest. Moge God u allen zegenen!”

In 2017 bereiken we via onderwijsprojecten de volgende aantallen mensen:

Land	Kinderen	Volwassenen	Gezinnen
Oekraïne	413	-	-
Alle landen	290	77	-

Verantwoording grote projecten [> 10.000 euro]

Roma-onderwijs Oekraïne

In het verslagjaar begint het schooljaar op negen Romascholen die HOE in het zuidwesten van Oekraïne (Karpatische gebied) ondersteunt. Romakinderen zitten doorgaans in een isolement waar ze moeilijk uit kunnen komen zonder externe hulp. Om hen toekomstperspectief te kunnen bieden, is onderwijs mogelijk de belangrijkste factor.

Vanwege een gering aantal leerlingen en een aantal technische problemen in/van het gebouw

moest de school in Szürte in juni 2017 gesloten worden. Door een conflict tussen predikant/kerkenraad enerzijds en de schoolmanager in Gát anderzijds moest het personeel, inclusief de schoolmanager, eind juni 2017 het schoolgebouw verlaten. Deze eenzijdige actie door kerkenraad en predikant betekende het eind van de financiële steun door HOE aan de school te Gát.

De scholen die tot eind 2017 werden ondersteund zijn: Nagydobrony Helpschool, Nagydobrony Noordkamp, Nagydobrony Zuidkamp, Kisdobrony, Telek, Bótrágy en Szernye

De ondersteunde scholen kunnen worden opgedeeld in drie categorieën:

1. Pre-schools voor de leeftijdsgroep van 5 tot 7 jaar. Hier worden de kinderen uit het lokale Roma kamp zodanige vaardigheden bijgebracht, dat zij een goede kans hebben op de basisschool mee te kunnen komen. Deze basisvaardigheden zijn vooral hygiëne, discipline, fijne motoriek en de eerste schrijf- en leesvaardigheden. Verder krijgen ze een ontbijt en lunch (die ze thuis niet krijgen) en maken ze kennis met het evangelie.
2. Vervolgklassen en huiswerkbegeleiding voor de groepen 3 en 4. In Szernye is de afstand van het kamp tot de basisschool zodanig, dat veel jongere kinderen na de pre-school zouden afhaken. Daarom zijn hier vervolklassen. Op de meeste scholen is er in de middag huiswerkbegeleiding voor de kinderen die op de basisschool zitten. Hun ouders zijn analfaab en kunnen hen niet helpen bij het huiswerk.
3. In Nagydobrony steunt HOE een helpschool. Daar zijn hogere klassen met Romakinderen, die toch niet op de basisschool meekunnen door discriminatie of doordat ze de meester/ juf gewoon niet begrijpen. Ook zijn er een paar klasjes met kinderen die speciale begeleiding nodig hebben.

Het gemiddelde aantal leerlingen over 2017 op deze scholen was (september 2017): 413. Dit is min of meer in samenhang met het jaarplan. Het aantal door HOE betaalde personeelsleden op genoemde scholen bedroeg 36 per november 2017. Hierbij valt te denken aan schoolmanagers, juffen, assistent-juffen, mensen die eten klaar maken, mensen die kachels stoken, e.d. Zij worden door dit project gesteund door middel van een (kleine) toelage. Zij eten mee met de kinderen.

Hoe ziet de doorstroom van de Romakinderen naar basisschool en voortgezet onderwijs eruit?

- Het percentage kinderen dat het programma op de pre-scholen goed afrondt, is 98 – 100.
- Het percentage kinderen dat de pre-school heeft gevolgd en tot en met het vierde schooljaar het reguliere onderwijs volgt, is 75-85.
- Het percentage kinderen dat tot en met het zesde schooljaar in het reguliere onderwijs blijft, is 55-65.
- Het percentage kinderen dat tot en met het achtste schooljaar het reguliere onderwijs volgt is 30-35.
- Het percentage kinderen dat tot en met het negende schooljaar het reguliere onderwijs volgt is 10-15.
- Het percentage kinderen dat naar het voortgezet onderwijs gaat is 5-6.
- Het percentage kinderen dat het voortgezet onderwijs afrondt, is bijna te verwaarlozen.

Er is in 2017 in de contacten met de scholen op aangedrongen dat we de scholen niet vanuit Nederland willen besturen. De eindverantwoordelijkheid moet lokaal verankerd zijn. De plaatselijke Hongaars Gereformeerde Kerk is hiervoor de meest aangewezen instantie. Daarom zijn gesprekken gestart met de bisschop om de kerk meer bij de scholen te betrekken. In het verslag-

jaar is door leden van de werkgroep vier keer een bezoek gebracht aan de bisschop van de Reformátuskerk op zijn kantoor in Beregszász. Tijdens deze ontmoeting is gesproken over eigenaarschap van de scholen. Een belangrijk onderwerp in de bespreking is de gecombineerde financiering van de scholen door zowel HOE als de fondsen die de bisschop krijgt van de Hongaarse overheid en andere donoren. In november 2017 is een door HOE opgesteld beleidsplan voor een verdere samenwerking tussen de kerk, de scholen en HOE met de bisschop besproken. Er is ingezet op een verdere samenwerking tussen HOE en de kerk, waarbij de verantwoordelijkheden die HOE in het verleden had, overgedragen zullen worden aan de kerk. HOE wil meer sponsor op afstand worden, waarbij de financiële steun van HOE in de komende jaren toegezegd is.

Wat is de impact van de Romascholen?

Door het onderwijs op de scholen krijgen de kinderen elementair onderwijs. De kinderen ontvangen een ontbijt en veelal een warme maaltijd rond het middaguur. De boodschap van het evangelie wordt doorgegeven, ze leren hygiëne en raken vertrouwd met socialisatie. Ook hun fijne motoriek wordt ontwikkeld. Op deze manier kunnen veel kinderen doorstromen naar het reguliere staatsonderwijs. Door het onderwijs aan de kinderen kunnen ook moeders/ouders worden bereikt en is er een positieve beïnvloeding op de Roma gemeenschappen. De Roma scholen vervullen een brugfunctie naar het staatsonderwijs.

Tijdens een bezoek door een HOE-delegatie aan één van de scholen was er vanuit de Oekraïense overheid een gezondheidsinspectie gaande waarbij een aantal aspecten onder de loep werden genomen (inspectie op nagels, vaccinaties, inspectie op luizen e.d.). De luizeninspectie leverde weinig op en desgevraagd deelde men mee dat er tegenwoordig weinig sprake meer is van ondervoeding. Dit in tegenstelling tot de situatie van enkele jaren geleden.

Er is een goede samenwerking in elke plaats tussen de Romakerk en de school. Kinderen worden b.v. met Pasen en Kerst ingeschakeld voor liederen, opzegversjes e.d. Ook het begin van het schooljaar wordt in de kerk geopend.

Door verbeterde contacten met de Reformátuskerk en door andere externe factoren wordt de kerk meer betrokken bij de Roma scholen. In het kader van de beoogde verzelfstandiging van de Romascholen kan dit een positieve ontwikkeling zijn.

Wat ging anders?

In 2017 werd een Nederlands echtpaar, contactpersoon van HOE, door de regering gedwongen om Oekraïne voortijdig te verlaten. De vereiste verblijfspapieren waren niet in hun bezit. Zeker voor hen, maar ook voor HOE, was hun plotselinge vertrek een enorme teleurstelling. Een plaatselijke evangelist heeft een beperkt aantal taken van het Nederlandse echtpaar overgenomen.

In het verslagjaar heeft HOE nauwelijks ingezet op vorming, training en toerusting. Gebrek aan tijd is een van de oorzaken. Anderzijds moet mogelijk opnieuw gedefinieerd worden hoe we vorming en toerusting vorm en inhoud willen geven in Oekraïne. Het aantal evangelisten waar we mee kunnen samenwerken, is gering.

De ontwikkeling van de Oekraïense economie gaat bergafwaarts. Er is een enorme werkeloosheid, een stijgende inflatie en een grote vlucht van mannen (en gezinnen) naar landen als Hongarije, Duitsland, Engeland om daar (meer) geld te verdienen of een nieuw bestaan op te bouwen. Mogelijk zal het hierdoor steeds moeilijker worden om geschikt en gekwalificeerd perso-

neel te vinden. Een uitdaging blijft hoe de Roma zelf meer verantwoordelijkheid en financiële participatie kunnen gaan oppakken voor het werk ten bate van hun eigen kinderen. Door de geschetste economische situatie zal dat niet eenvoudig zijn.

Verantwoording kleine projecten [< 10.000 euro]

Toegang tot onderwijs

Stichting HOE ondersteunt onderwijs in de breedste zin van het woord. Zoals eerder vermeld in het jaarverslag ondersteunt HOE Romascholen in Oekraïne. We dragen bij aan christelijke scholen in Slowakije. We ondersteunen ook projecten in Oost-Europa waarbij kinderen een lunch krijgen wanneer ze op school zijn. En projecten waarbij kinderen na schooltijd extra ondersteuning krijgen in een huiswerkklas. Goed onderwijs bereidt kinderen voor op de toekomst en geeft hen daarmee nieuwe kansen.

- De scholen in Roemenië die steun krijgen, zijn een kleuterschool en een lagere school in Tirgu Mures en een kleuterschool in Cluj.
- In Slowakije krijgen de lagere scholen in Dolny Stal, Ket, Martovce, Vojany en Roznava een bijdrage.

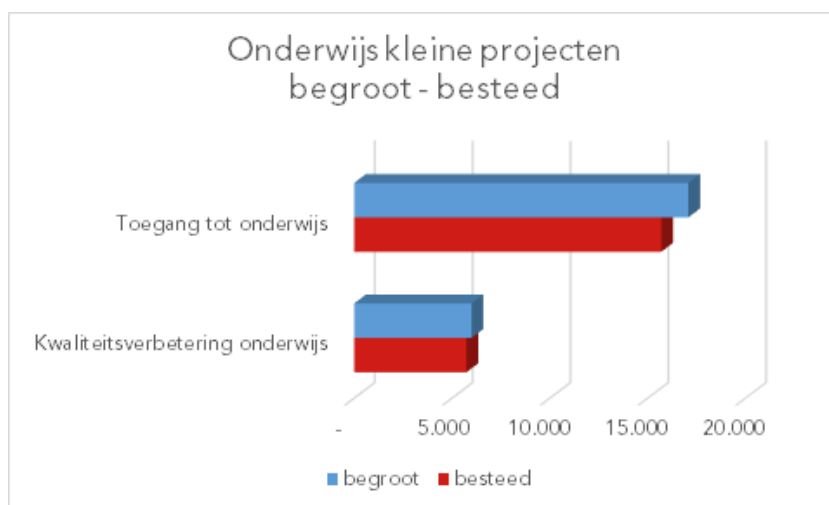
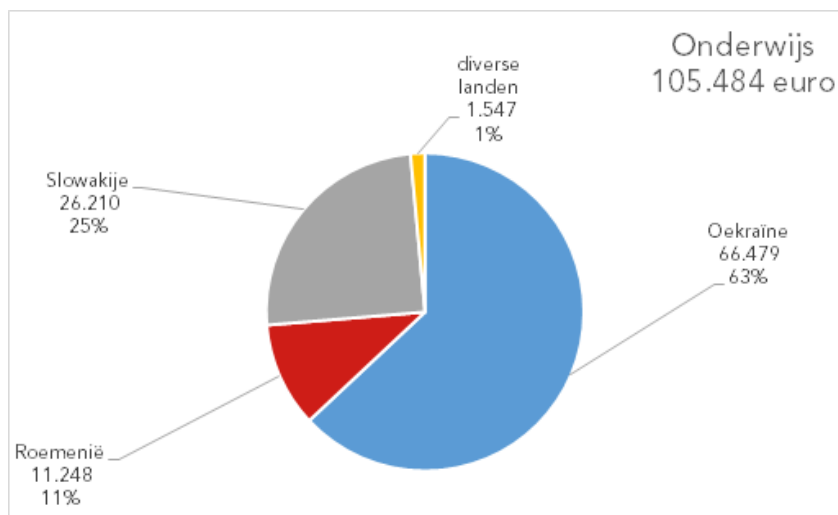
Kwaliteitsverbetering onderwijs

Bij dit programma draait het om de docenten (in spe) toe te rusten goed onderwijs te kunnen (gaan) geven.

- Een HBO-student uit Roemenië volgde drie maanden onderwijs in Nederland. Bij het samenwerkingsproject van HOE, Driestar Educatief en OGO worden, samen met een onderwijsinstelling in Roemenië, docenten en medewerkers van een christelijke pabo in Tirgu Mures (Roemenië) ingezet om personeel van christelijke scholen in Roemenië didactisch en organisatorisch bij te scholen. Daar zijn 25 volwassenen bij betrokken.

Kinderen in de Romaschool in Nagydobrony (Oekraïne)

3.5. Jongerenlabel Hoeliday

Onder het label Hoeliday organiseert HOE reizen voor jongeren naar Oost-Europa. Het doel van de reizen is dat jongeren in aanraking komen met andere culturen, dat ze een beeld bij armoede en ongelijkheid in de verdeling van rijkdom ervaren, maar vooral ook dat dat ze christenen in een ander deel van Europa ontmoeten. Om in die ontmoeting samen te mogen dienen in het Koninkrijk van God. Bijna zonder uitzondering maken dergelijke reizen grote indruk op de jongeren.

Reizen

In de zomer reizen 65 jongeren in vier groepen uit verschillende kerken naar Oost-Europa om daar te dienen. Daarnaast zijn er nog twee samengestelde groepen van jongeren uit heel Nederland die zelfstandig op reis gaan.

Een groep studenten van de afdeling Gezondheidszorg van het Hoornbeeck College in Amersfoort bezoekt een aantal projecten in Oost-Europa. Een deel blijft in Budapest, een ander deel reist verder naar Oradea. De jongeren bezoeken projecten die te maken hebben met zorg, verpleging en sociale hulpverlening. Ook verrichten ze sociaal diaconaal werk.

In augustus is een delegatie van de JC zelf op bezoek geweest bij een heel aantal mensen en projecten. Doel was om, naast het kennismaken met contactpersonen en het onderhouden van contacten, ook weer zaken voor te bereiden voor reizen in een volgend jaar.

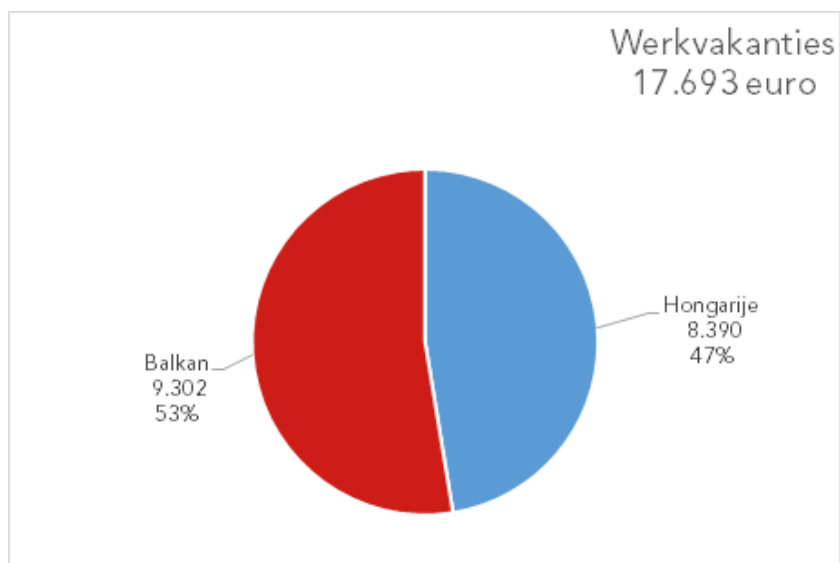
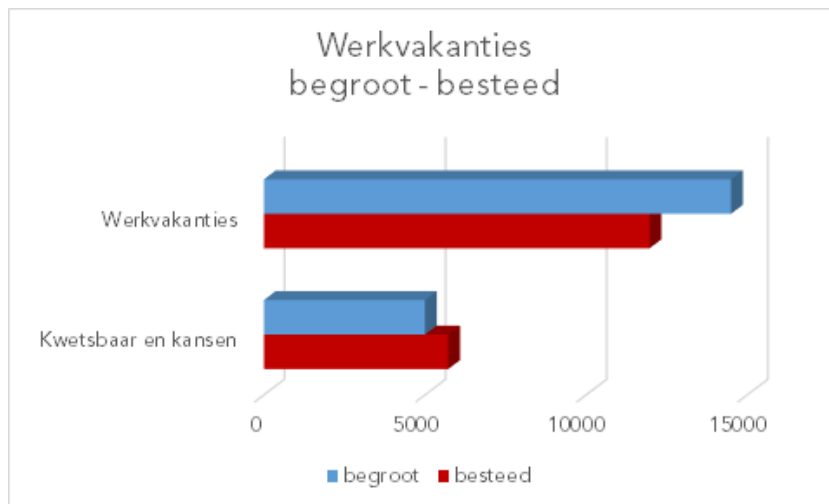
Overige activiteiten

In mei is er een Goededoelendag met diverse kraampjes en een obstacle run op een grote VMBO-school in Barneveld, De Meerwaarde. De opbrengst van 7.000 euro komt ten goede aan het Roma-onderwijs in Oost-Europa.

In het voorjaar gaan leerlingen van de afdeling Gezondheidszorg van het Hoornbeeck College in Amersfoort vol enthousiasme aan de slag voor Stichting HOE en OGO. Zij organiseren een lesmarathon, verkopen tassen met inhoud en regelen een actiemarkt. De actie brengt 5.010 euro op voor HOE.

De leden van de jongerencommissie zetten zich in tijdens de Pinksterconferentie Opwekking. Ze enthousiasmeren bezoekers die op hometrainers kilometers maken voor het goede doel.

In oktober vindt het zogenaamde Charity Dinner plaats, een samenwerking tussen De Meerwaarde en de JC. Meer dan 150 mensen genieten van een heerlijke maaltijd. De avond brengt – inclusief een veiling – het bedrag van ruim 3.500 euro op en luidt de jaarlijkse actie Winterhulp in.

Onze activiteiten – Hoe wij als stichting bezig zijn geweest

4.1. Stichting HOE

Doelstelling

Doel van de stichting is een bijdrage te leveren aan het werk van kerken (in hun plaatselijke gemeenten) en verwante christelijke organisaties in Oost-Europa, teneinde deze in staat te stellen gestalte te geven aan hun Bijbelse roeping inzake gemeenteopbouw en missionaire, diaconale en onderwijskundige toerusting. De stichting doet dit in gedeelde verantwoordelijkheid met genoemde partners.

Missie

Als diaconale organisatie wil Hulp Oost-Europa delen in de verantwoordelijkheden van kerken (in hun gemeenten) en verwante organisaties en richt zich hierbij op vorming en toerusting, diaconaat, evangelisatie en onderwijs. De stichting werkt op een directe manier met eigen contacten in Oost-Europa en kiest primair voor het grondvlak van de kerk. Kerkelijke structuren en hiërarchie worden waar erkend en waar mogelijk benut, maar nooit gezien als doel. Het faciliteren van gemeentecontacten of werkzaamheden van instituten, als indirecte manier van werken, is van belang bij het realiseren van de doelstelling.

Identiteit

De stichting belijdt en aanvaardt Gods Woord als enige grondslag voor leer en leven, opgevat in de zin van de Drie Formulieren van Enigheid.

Huisvesting

Het kantoor van de stichting is gevestigd aan de Wattstraat 2, 3771 AG in Barneveld.

Kamer van Koophandel

Stichting Hulp Oost-Europa staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 41179675.

Gedragscode

De stichting heeft een gedragscode publiciteit en fondsenwerving. In deze gedragscode staat dat fondsenwerving altijd, direct of indirect, het doel heeft het werk van de stichting te bevorderen. We zullen te allen tijde ons verantwoordelijk voelen ten opzichte van publiek en andere betrokkenen. Degenen die betrokken zijn bij fondsenwerving tonen respect voor elkaar, en voor degenen voor wie fondsen geworven worden. Bij fondsenwerving zullen we de wet en andere van toepassing zijnde regelgeving hanteren. Donateurs, personeel en vrijwilligers van de stichting zullen zich op de hoogte kunnen stellen van het voorgenomen en gevoerde beleid inzake fondsenwerving. De volledige gedragscode is te vinden op de website www.hulpoosteuropa.nl.

Klachtenprocedure

Er is een klachtenprocedure sinds 2004. In het colofon van ons magazine wordt dat vermeld. In 2017 is geen beroep op deze procedure gedaan.

4.2. Bestuur en raad van toezicht

De stichting heeft een bestuur (negen leden en een aspirant-lid) en een raad van toezicht (vijf leden). De raad van toezicht doet verslag in hoofdstuk 4.7. De benoemingen en herbenoemingen worden in de gezamenlijke vergaderingen bekrachtigd. Herbenoemingen zijn d.m.v. een

rooster geregeld. Bij de samenstelling van de raad van toezicht is rekening gehouden met een zo breed mogelijke deskundigheid van de leden, in het bijzonder op het bestuurlijk vlak.

Mutaties

In 2017 zijn er de volgende mutaties. Jaap Braaksma treedt per 31 december 2017 terug als bestuurslid. Maarten Burggraaf en Jan van der Graaf treden per 31 december 2017 terug als leden van de raad van toezicht (resp. secretaris en voorzitter) en worden in de genoemde functies vervangen door Cees Gooijer als voorzitter en Cor van Groningen als secretaris.

Hoofd- en nevenfuncties leden bestuur en raad van toezicht

Zie bijlage C.

Bezoldigings- en vergoedingsbeleid bestuur en raad van toezicht

Bestuurders en toezichthouders zijn niet bezoldigd en krijgen geen onkostenvergoeding. Reiskosten worden vergoed tegen 28 cent per kilometer; de toezichthouders declareren geen reiskosten. Sommige bestuursleden declareren minder of geen reiskosten.

Bestuurscommissies

De bestuurscommissies nemen elk een specifiek deel van de beleidsuitvoering voor hun rekening (voor beschrijving zie organogram). De commissies hebben binnen de financiële en inhoudelijke beleidskaders een uitvoerend mandaat van het bestuur. Ze koppelen de voortgang van het werk met werkverslagen terug aan het bestuur. De actuele samenstelling (per 31 december 2017) van de commissies is in bijlage A opgenomen.

Vergaderfrequentie 2017

	Aantal vergaderingen
Bestuur	9
Beleidscommissie	10
Raad van toezicht	2
Bestuur en raad van toezicht samen	2
<i>Landenteam 1 en landenteam 2 zijn per 1 september 2017 samengevoegd onder de naam regioverband.</i>	
Landenteam 1	1
Landenteam 2	3
Regioverband	2
Onderwijscommissie	3
Commissie Gemeenteopbouw	4
Jongerencommissie	8
Commissie Fondsenwerving en Publiciteit	7

Afstemmen en samenwerken

- Project 10 27 - De samenwerking met het GZB-project 'Project 10 27', Stichting Gave, stichting De Verre Naasten en Christelijke Gereformeerde Kerken (vluchtelingenhulp in Oost-Europa) is afgerond.
- GZB - In 2017 start een samenwerkingstraject met de GZB (Gereformeerde Zendingsbond) en de Slowaaks Hervormde kerk. Het gaat om een project dat zich in Slowakije afspeelt en gericht is op activiteiten rond de Romagemeenschap.
- Prisma - Deze organisatie verenigt een twintigtal christelijke organisaties die wereldwijd actief

zijn in ontwikkelingssamenwerking en diaconaat.

- CPOE - Stichting Hulp Oost-Europa participeert in het Christelijk Platform Oost-Europa (CPOE), onderdeel van Prisma.
- GB – Met de Gereformeerde Bond (GB) is regelmatig overleg. Eens in de twee jaar wordt er gezamenlijk een conferentie belegd, wisselend in Nederland en Hongarije. In 2017 is er een gezamenlijke studiebijeenkomst over diaconaat georganiseerd.
- Driestar Educatief - Het contact met Driestar Educatief (DE) is opgeschort. De vraag naar training d.m.v. nascholing is momenteel nihil.
- Met stichting Ondersteuning Gereformeerd Onderwijs (OGO) wordt samengewerkt rond een project in Roemenië.
- Fundament - Met stichting Fundament is er afstemming over werkwijze en de contacten van beide stichtingen in het Hongaarse werkgebied. Projectuitwisseling heeft vooral betrekking op toerusting.
- HGJB - Met de Hervormd Gereformeerde Jeugdbond (HGJB) is er samenwerking bij het opzetten van een catecheseproject in Oost-Europa. Daarnaast is er jaarlijks een overleg.

Relatie accountant

Van Ree Accountants is, v.w.b. zijn controleopdracht, benoemd door de raad van toezicht. De accountant is in het verslagjaar niet ingeschakeld voor advieswerk. Relevante controlebevindingen en daarop gebaseerde adviezen, alsmede van belang zijnde actuele voor onze stichting relevante ontwikkelingen worden neergelegd in een accountantsverslag en besproken met de penningmeester en bureaumanager. Het accountantsverslag wordt zowel door het bestuur als de raad van toezicht in zijn vergadering besproken, alsmede in de gemeenschappelijke vergadering van het bestuur en de raad van toezicht. Ook de follow-up wordt, voor zover daar aanleiding toe is, door bestuur en raad van toezicht gevolgd.

4.3. Vrijwilligers

Het werk van HOE kan niet verricht worden zonder de inzet van 78 vrijwilligers. Ze zetten zich (vaak al jarenlang) in om met grote betrokkenheid het voorbereidend werk in Nederland en het werk van HOE in Oost-Europa mogelijk te maken. De vrijwilligers doen dit werk in hun vrije tijd, zonder dat ze er een vergoeding voor krijgen. Gemaakte (reis) kosten worden vergoed op declaratiebasis. Overigens maakt een groot deel hier geen gebruik van. Er is een verzekering afgesloten die risico's afdekt. Betrokkenheid, tijd, capaciteit en beroepskennis van vrijwilligers zijn belangrijk voor de continuïteit van de organisatie en het behalen van de doelstelling. Om het vrijwilligerswerk in goede banen te leiden is een bestuurslid/coördinator aangesteld.

4.4. Kantoor

Medewerkers in dienst

In 2017 waren 4 medewerkers (3,47 fte) in dienst van de stichting.

- Drs. Adré Lichtendonk, bureaumanager (1 fte).
- Dhr. Herbert van Daalen, communicatiemedewerker (1 fte).
- Mw. Marja Meijwaard, financieel administratief medewerker (0,66 fte).
- Mw. Neelke de Fijter, jongerenwerk en fondsenwerving (0,8 fte). Neelke heeft het team versterkt vanaf 1 januari 2017.

Dankbaar constateren we dat er geen langdurig verzuim was door ziekte of andere oorzaken.

4.5. Organogram

Aan de raad van toezicht is het toezicht opgedragen op het bestuursbeleid en op de algemene gang van zaken in de stichting en de daarmee verbonden organisatie.

Het bestuur bestuurt de stichting en is eindverantwoordelijk voor de (dagelijkse) leiding en de uitvoering van haar programma's en activiteiten.

De beleidscommissie werkt, gedelegeerd door het bestuur, gevraagd en ongevraagd beleidsvragen uit en biedt die ter bespreking en besluitvorming aan door middel van notities aan het bestuur.

Voorts bereidt de beleidscommissie onder meer de agenda van de bestuursvergaderingen voor.

De aansturing van het kantoor op hoofdlijnen is, namens het bestuur, gedelegeerd aan de beleidscommissie.

De bureaumanager geeft leiding aan de bezoldigde medewerkers en de kantoorvrijwilligers.

In opdracht van de beleidscommissie heeft de werkgroep jaarverslag als taak om processen rond het tot stand komen van het jaarverslag te evalueren en naar aanleiding van de uitkomst plannen te maken voor het volgende verslag.

Punten op het gebied van verbetering van de kwaliteit van allerlei (werk)processen en zo mogelijk vereenvoudiging van procedures worden voorbereid en geëvalueerd door de commissie kwaliteitszorg. De bevindingen en adviezen worden via de beleidscommissie gecommuniceerd naar het bestuur.

De commissies die land overstijgend werken (het regioverband, de commissie gemeenteopbouw, de onderwijscommissie, de jongerencommissie, de commissie fondsenwerving en publiciteit en de calamiteitencommissie), ondersteunen de landenteams en het bestuur op de specifieke thema's waarvoor zij zijn ingesteld en waarop zij deskundig zijn, dan wel richten zich met beleidsuitvoerende projecttaken op doelgroepen.

Het regioverband, de commissie gemeenteopbouw en de onderwijscommissie hebben beleids-

uitvoerende projecttaken. Projectaanvragen worden binnen dit regioverband en deze commissies besproken en getoetst aan de beleidsuitgangspunten en de jaarplannen. Op basis van een geografische indeling worden project specifieke onderdelen van de beleidsuitvoering ter hand genomen door de regioteams.

De jongerencommissie begeleidt de werkvakanties naar Oost-Europa. De organisatie en uitvoering van de reizen worden afgestemd met de betreffende regiocoördinator/projectleider. De overige projectmatige activiteiten zijn gericht op fondswerving en bewustwording.

De commissie fondsenwerving en publiciteit (en voorlichting) werkt binnen het kader van haar taakstelling beleidsuitvoerend en voert planmatig de betreffende werkzaamheden uit.

De calamiteitencommissie komt bijeen als zich in een of meerdere regio's rampen voordoen. De commissie kan, na beoordeling, op zeer korte termijn snel financiële middelen beschikbaar stellen voor hulpverlening.

De werkgroep logistiek is in 2017 gestopt met het regelen van de transporten binnen het werkgebied in Oost-Europa.

4.6. Rooster van aftreden raad van toezicht en bestuur

Bestuur	Datum aantreden	Datum herbenoeming	Datum aftreden
Jaap Braaksma	1-jan-02	31-dec-13	31-dec-17
Gera Geluk-van de Werken	1-jan-10	31-dec-15	31-dec-19
Zeger de Haan	1-jan-16	n.v.t.	31-dec-19
Albert Heldoorn	20-mrt-78	31-dec-13	31-dec-17
Martin Holtland	1-jan-13	31-dec-15	31-dec-19
Nelleke ten Kortenaar-Stam	1-jan-16	n.v.t.	31-dec-19
Gerrit Jan van Norel	1-jan-10	31-dec-13	31-dec-17
Gerth Westmaas	1-jan-14	n.v.t.	31-dec-17
Klaas Witteveen	1-jan-12	31-dec-15	31-dec-19

Raad van toezicht	Datum aantreden	Datum herbenoeming	Datum aftreden
Maarten Burggraaf	1-jan-05	31-dec-16	31-dec-20
Cees Gooijer	1-jan-00	31-dec-16	31-dec-20
Jan van der Graaf	1-jan-03	31-dec-14	31-dec-18
Cor van Groningen	1-jan-14	n.v.t.	31-dec-17
Jan Verhaar	1-jan-10	31-dec-14	31-dec-18
Evert Raaijen	20-apr-17	n.v.t.	31-dec-20

Toelichting op mutaties: Jaap Braaksma is gestopt met zijn bestuurswerkzaamheden. Herbenoemingen: Albert Heldoorn, Gerrit Jan van Norel en Gerth Westmaas.

4.7. Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft statutair de verantwoordelijkheid toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de stichting en de daarmee verbonden organisatie. Een aantal besluiten van het bestuur behoeven de goedkeuring van de raad, zoals

het wijzigen van de statuten, het vaststellen van het jaarplan, de begroting, het jaarverslag, de jaarrekening en het benoemen, schorsen en ontslaan van bestuursleden. De leden van de raad worden benoemd door de gecombineerde vergadering van bestuur en raad van toezicht.

De raad van toezicht vergaderde in het verslagjaar twee keer zelfstandig en twee keer samen met het bestuur. Goedkeuring wordt verleend aan de jaarrekening en het jaarverslag 2016 en aan het jaarplan en de begroting voor 2018. De raad van toezicht spreekt in beide gevallen zijn waardering uit voor de zorgvuldige manier waarop deze beleidsstukken zijn voorbereid en opgesteld.

De raad stelt vast dat veel werk is verricht om tot een evenwichtige begroting voor 2018 te komen, waarin de uitgaven voor de realisering van de werkplannen zo zorgvuldig mogelijk in balans zijn gebracht met de verwachte inkomsten. Het bedrag van € 25.000,- dat aan toegezegde legaten en nalatenschappen in de begroting is opgenomen, is een gemiddelde van de afgelopen vijf jaar. Mocht dat bedrag niet (geheel) worden ontvangen, dan wordt voor het tekort een beroep gedaan op de overige reserve. De raad stemt daarmee in.

Met waardering neemt de raad kennis van de met name door de penningmeester verrichtte inspanningen - en bereikte resultaten - om twee abusievelijk op naam van een andere stichting terechtgekomen erfenissen weer op naam van de stichting HOE te krijgen.

De verdeling van de middelen over algemene doeleinden en specifieke projecten blijft een bron van zorg en discussie. De geormerkte inkomsten voor diaconale projecten laten nog altijd een stijgende lijn zien. Tegelijkertijd blijven de financiële middelen voor de algemene doelen verder afnemen. De raad van toezicht deelt de zorgen van het bestuur over deze ontwikkeling, vooral omdat nu echt het moment lijkt te naderen dat de algemene doelen niet langer gefinancierd kunnen worden uit de algemene middelen.

Dit in weerwil van het gegeven dat de totale inkomsten stabiel blijven. De raad waardeert de gekozen beleidslijn dat de toegezegde middelen voor algemene doeleinden, ook bij in negatieve zin afwijkende inkomsten, zoveel mogelijk daadwerkelijk worden ingezet om teleurstelling bij de vrijwilligers in de werkgebieden te voorkomen.

Met instemming neemt de raad kennis van het voornemen om met de bestuurscommissies in gesprek te gaan over voorgestelde oplossingsrichtingen voor de problematiek van de afnemende algemene middelen.

De raad waardeert de verschijning van de begrotingsbrief eind september 2017 ter voorbereiding op de begroting voor 2018.

'Geloof(t) in opbouw' is de titel van het jaarplan 2018, waarvoor de raad waardering uitspreekt en zijn goedkeuring geeft. De raad signaleert met voldoening dat het werk onder de Roma groeit, maar tegelijkertijd is de raad verontrust over de toenemende tegenstand van overheden en kerken. De raad vraagt zich met zorg af in welke mate de onrust in Oekraïne en de anti-Roma stemming van de kerk daar het werk van de stichting belemmert.

De raad concludeert dat de uitbreiding van het werk naar Moldavië een goede keus is geweest. Het werk zal eind 2018 geëvalueerd worden. De raad vraagt zich tegelijkertijd wel af hoe lang, bij vermindering van de inkomsten, uitbreiding van het werk voortgang kan vinden zonder dat al lang bestaande relaties moeten worden heroverwogen.

De raad van toezicht verleent zijn goedkeuring aan de wijziging van de statuten, na vaststelling

dat de eerder door de raad voorgestelde wijzigingen verwerkt waren. Twee leden van de raad van toezicht, te weten voorzitter Jan van der Graaf en secretaris Maarten Burggraaf, waren per 31 december 2016 aftredend. Omdat niet tijdig in hun opvolging kon worden voorzien, zetten zij hun functioneren ook in 2017 voort. Intussen is in de vacatures voorzien met de benoeming van Cees Gooijer tot voorzitter en Cor van Groningen tot secretaris per 1 januari 2018. De raad van toezicht wordt uitgebreid met het lid Evert Raaijen (20 april 2017).

De goede en constructieve samenwerking tussen bestuur en raad van toezicht kan ook in 2017 voortgezet worden. De raad oordeelt samenvattend dat het bestuur de vrijwilligersorganisatie goed en adequaat bestuurt. Het eigen functioneren evalueert de raad in zijn jaarlijkse decembervergadering.

4.8. Verantwoordingsverklaring

Beleidscyclus

Stichting HOE werkt op basis van een beleidscyclus. Die heeft als belangrijkste kenmerken:

- Een meerjarenbeleidsplan dat is samengesteld in nauwe samenwerking tussen strategisch bestuurlijk verantwoordelijken en verantwoordelijken voor de uitvoering. De gebruikte ontwikkel- en evaluatiemethode garandeert de gewenste (en noodzakelijke) deskundige inbreng, loyaliteit en draagvlak voor beleid in de uitvoeringsorganisatie.
- Een jaarplan dat is opgesteld door de bestuurscommissies, op basis van het meerjarenbeleidsplan en een bij dit geprioriteerde jaarplan behorende begroting. Deze jaarplannen worden door het bestuur besproken en beoordeeld. Na vaststelling door het bestuur en goedkeuring door de raad van toezicht wordt kwartaalsgewijs overgegaan tot uitvoering van het jaarplan. Taken, werkwijze, mandatering, verantwoordelijkheden en samenstelling zijn vastgelegd in de notitie 'Uitwerking positie bestuurscommissies'. Het besturings- en uitvoeringsproces in de bestuurscommissies is, mede hierdoor, ook ten aanzien van optimale besteding van de middelen, voor alle betrokkenen van de stichting transparant. Ter bevordering van deze transparantie worden de notulen van alle bestuurscommissies geagendeerd in de bestuursvergadering. Daarnaast maken de voorzitters van de afzonderlijke bestuurscommissies deel uit van het bestuur, waarmee naar beide kanten een optimale communicatie wordt nagestreefd. Tevens worden er in de bestuursvergaderingen bij toerbeurt presentaties verzorgd door de afzonderlijk landenteams. Op deze wijze maakt men persoonlijk kennis met de vrijwilligers die als "veldwerkers" over alle relevante informatie beschikken.
- Een jaarverslag waarin de bestuurscommissies verantwoording afleggen van de werkzaamheden aan het bestuur. Dit verslag wordt door het bestuur besproken en gebruikt voor de samenstelling van het stichtingsjaarverslag.

Toezicht, functioneren en optimale besteding van middelen

Het bestuur steunt, voor het houden van toezicht, onder meer op het stelsel van administratieve organisatie en interne controle zoals dit is beschreven in het handboek administratieve organisatie.

Periodiek komen in het bestuur rapportages aan de orde onder meer over de stand van zaken van de ontvangen middelen, de financiën (exploitatie technisch) en de jaarplannen. De raad van toezicht vergadert zelfstandig. Ten minste twee keer per jaar is er een gezamenlijke vergadering met het bestuur van de stichting.

Naast tussentijdse inhoudelijke en/of financiële informatieverstrekking legt het bestuur onder meer via het vastgestelde jaarverslag en een beleidsgesprek verantwoording af aan de raad van toezicht over het gevoerde beleid. Naar aanleiding van de vastgestelde begroting en het jaarplan vindt eveneens een dergelijke bespreking plaats over het voorgenomen te voeren beleid en de relatie met het meerjarenbeleidsplan. De optimale besteding van de middelen, een effectieve en doelmatige werkwijze van de stichting in de context van de doelstelling hebben daarbij de aandacht.

Optimale samenstelling bestuur en toezichhoudend orgaan

Zowel bij het aantrekken van vrijwilligers voor de diverse bestuurscommissies, bestuursleden als van leden van de raad van toezicht wordt nadrukkelijk geworven vanuit de voor een betreffende functie beoogde dan wel gewenste specifieke competenties. Daarbij zijn zowel bekwaamheden op het gebied van bestuurlijke processen als inhoudelijke kennis van en inzicht in de hulpverlening die de stichting in Oost-Europa vormgeeft van betekenis. Om deze werkwijze vast te houden zijn profielschetsen voor de leden van de raad van toezicht opgesteld.

Evaluatie van het eigen functioneren van het bestuur wordt gedaan door middel van een tweemaaljaarlijks gesprek van de voorzitter met de afzonderlijke bestuursleden. Met ingang van 2013 wordt deze werkwijze gehanteerd door de raad van toezicht.

De evaluatiepunten uit deze gesprekken worden vooraf in het bestuur vastgesteld. De punten die aan de orde komen betreffen de wijze waarop het bestuur functioneert, hoe de verbinding tussen de verschillende onderdelen in de stichting loopt, het specifieke karakter van een vrijwilligersstichting met een professioneel kantoor, en de wijze waarop we werken aan de doelstelling en de daarbij behorende kwaliteitsontwikkeling.

In het kader van het goed functioneren van de kantoororganisatie wordt jaarlijks, naast de gebruikelijke functioneringsgesprekken, geëvalueerd onder vrijwilligers en bestuurders. De uitkomst wordt gerapporteerd aan het bestuur. Met afscheid nemende vrijwilligers wordt zo mogelijk een exitgesprek gevoerd door de vrijwilligerscoördinator. Zij rapporteert hierover in het bestuur.

Optimale relaties met belanghebbenden

Voor de verschillende groepen belanghebbenden wordt gestreefd om terugkoppeling op maat te geven. De groep belanghebbenden die financieel bijdragen aan de uitvoering van de doelstelling worden geïnformeerd via verschillende media. De groep belanghebbenden die als vrijwilliger betrokken zijn, krijgen informatie die van belang is om betrokkenheid bij de stichting te versterken.

4.9. Beleid

Nieuwe structuur stichting Hulp Oost-Europa

De notitie die in januari aan de orde komt in het bestuur heeft de veelzeggende titel 'HOE kan het! (beter?)'. Het is een uitwerking van de bezinning die in 2015 begon, met de vraag of HOE een aanpassing van de organisatiestructuur nodig had. In 2016 werd dit proces op verschillende niveaus voortgezet. Het is niet de bedoeling dat alles gaat veranderen, maar er wordt gaandeweg gesproken over een 'optimalisering van de structuur'. Na rijp beraad besluit het bestuur om tijdens de themaochtend in maart 2017 met de vrijwilligers van de landenteams hierover in gesprek te gaan. Na deze geslaagde ochtend, die stimulerend en inhoudelijk van aard is, kan

het bestuur verder. Besloten wordt dat 2017-2018 een proefjaar wordt. Het uitgangspunt is dat de wijziging een verbetering moet betekenen. Maar dat moet in de praktijk blijken. In juni 2018 zal een evaluatie in het bestuur plaats vinden.

Dragen de bestemde projecten voldoende bij aan de uitvoerings- en wervingskosten?

Begin 2016 vroeg de penningmeester extra aandacht voor de financiering van de uitvoeringskosten van kantoormedewerkers en vrijwilligers voor projecten in Oost-Europa, maar ook voor de kosten van werving (uw-kosten). In het verslagjaar 2017 komt daar aandacht voor de financiering van de projecten van de commissies Gemeenteopbouw en Onderwijs, alsmede van bepaalde projecten van landenteams bij. Op verzoek van het bestuur stelt de commissie Kwaliteitszorg een notitie op over het ontstaan en mogelijke oplossingen van het probleem, te weten op korte termijn een dreigend tekort aan financiële middelen voor de uitvoerings- en wervingskosten en genoemde projecten. Daarbij is ook aandacht voor de bijdrage van de 'bestemde' projecten (gelden, geworven voor specifiek aangeduide projecten) aan de uitvoerings- en wervingskosten. De materie blijkt complex en ingrijpend. Daardoor wordt er meerdere keren over gesproken en gediscussieerd in de beleidscommissie voordat het memorandum van de penningmeester, dat is gestoeld op de Kwaliteitszorg-notitie, op de bestuurstafel belandt. Het bestuur besluit om in februari 2018 in het regioverband dit memorandum toe te lichten en in bespreking te geven. De inbreng vanuit het regioverband wordt meegewogen in de verdere besluitvorming.

Statutenwijziging

Na een lang traject waarbij vrijwilligers, bestuur en raad van toezicht betrokken waren, wordt in december 2017 tijdens de gezamenlijke vergadering van de raad van toezicht en bestuur besloten akkoord te gaan met het voorstel tot statutenwijziging. In 1976 werd Stichting Hulp Oost-Europa opgericht. Toen is een akte opgemaakt en zijn statuten vastgesteld. Daarna waren er diverse statutenwijzigingen. Op 2 februari 2018 hebben de voorzitter en de secretaris voor de zevende keer een handtekening geplaatst bij de notaris. Omdat de overheid nieuwe eisen stelde in verband met een wetswijziging en CBF ingrijpende veranderingen heeft ingevoerd, moest er heel wat gewijzigd worden, naast de voorgestelde veranderingen door het bestuur. Hopelijk kan de stichting met deze laatste versie weer een aantal jaren vooruit. Op www.stichtinghoe.nl is de doorlopende tekst te vinden.

Nieuw Meerjarenbeleidsplan (MJB 2019-2023)

De eerste stappen worden gezet ter voorbereiding van het nieuwe Meerjarenbeleidsplan. Het nieuwe MJB zal meer extern dan intern gericht moeten zijn. Besloten wordt twee coördinatoren te benoemen die het proces en de vormgeving van het MJB gaan voorbereiden, begeleiden en de uitwerking verzorgen. Onder hun leiding wordt aan de hand van een door hen geschreven notitie, intensief doorgesproken in en met het bestuur. Dicht bij het DNA van HOE blijven, bereidheid tot beweging en verandering en rekening houden met de globalisering zijn enkele hoofdgedachten. In september wordt in het bestuur open en op een ontspannen manier gesproken hoe ieder bestuurslid tegen de toekomst van HOE aankijkt. De planning is het Meerjarenbeleidsplan in december 2018 vast te stellen.

Commissie kwaliteitszorg (kwazo)

Op de achtergrond van het werk van HOE speelt de commissie kwaliteitszorg een belangrijke rol. Ervaren vrijwilligers die daarbij betrokken zijn en de stichting van binnenuit kennen, zetten

de puntjes op de i. Zij zoeken zaken grondig uit en gaan problemen niet uit de weg. Zij zoeken naar een mogelijke en verantwoorde oplossing om uit een bepaalde impasse te komen. Zij geven advies om zo efficiënt en zuiver mogelijk te kunnen werken. De samenleving verandert snel en HOE moet zich aanpassen en naar nieuwe wegen zoeken. De overheid stelt andere eisen en het CBF ontwikkelt nieuwe richtlijnen. In het verslagjaar biedt de commissie diverse stukken aan ter bespreking in het bestuur. Zoals:

- aanpassing van de oude en de formulering van nieuwe profielschetsen;
- voorkomen van belangenverstrengeling; protocol beveiliging digitale informatie;
- invoering Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), waaronder begrepen de verordening datalekken, m.i.v. mei 2018;
- wijziging van de statuten en de begeleiding daarvan;
- op het spoor komen van zaken die nog moeten worden opgepakt;
- notitie financiering uitvoerings- en wervingskosten.

Samenwerking met de GZB in Slowakije

Er wordt verder onderzoek verricht naar de mogelijkheid om met de GZB een project in Slowakije op te starten voor evangelisatie onder de Roma. Samen met de GZB wordt een verkenningreis gemaakt. Besloten wordt een eerste stap te gaan zetten: Mission Reformata (Slowakije), de GZB en HOE willen komen tot samenwerking. Het doel is: 'Meer gemeenten van de Slowaakse hervormde kerk zien om naar de Roma door met hen het evangelie te delen en hen een volwaardige plaats te geven in de gemeente'. Er is veel overleg nodig en er moet verder worden nagedacht over de medeverantwoordelijkheid van HOE. In oktober is er een ontmoeting met alle betrokkenen in Slowakije en daar worden lijnen uitgezet. De GZB is bereid een zendingsarbeider uit te zenden en er is intussen iemand gevonden die zich gaat voorbereiden voor uitzending.

In het kort

• Notitie vrijwilligerswerk

Na een lang traject van voorbereiding biedt vrijwilligerscoördinator Nelleke ten Kortenaar in juni het bestuur de eindversie van de groeiotitie over het vrijwilligerswerk aan: 'Vrijwilligers HOE'.

• Sluiting depot

Het depot Delft wordt na 40 jaar gesloten. En dat betekent het einde van een tijdperk. Heel veel mensen hebben in Delft door de jaren heen hun steentje bijgedragen aan de opslag van goederen. Van daaruit werden de transporten (tijdens het communisme geheime bijbeltransporten) van allerlei goederen naar Oost-Europa gebracht. Onvoorstelbaar hard en met grote trouw en inzet is daar gewerkt. In de beginjaren van HOE werden daar in het grootste geheim auto's ingenieus omgebouwd, zodat zoveel mogelijk bijbels en boeken konden worden verborgen om mee te nemen voor de christenen in Oost-Europa. Tijdens een bijzondere bijeenkomst in november wordt in Delft afscheid genomen van de mannen en vrouwen van het eerste uur en van allen die door de jaren heen bij het depot en de transporten betrokken waren. Ook verscheen een interview in het HOE-magazine.

• Personele uitbreiding

Met ingang van 1 januari begint de jongerencommunicatiewerker/fondsenwerver Neelke de Fijter met haar werk. Zij heeft een aanstelling voor 80 procent voor één jaar, met de intentie van verlenging van nog een jaar. Zij heeft haar weg inmiddels gevonden. Unaniem kan eind

2017 worden besloten het contract met nog een jaar te verlengen.

• Presentatie Balkan

Eind augustus komt in het bestuur het werk in de Balkan voor het voetlicht. Het uiteenvallen van Joegoslavië in 1989 en twee oorlogen, het wegvallen van de export naar West-Europa, het nationalisme en het vertrek van veel studenten en de tussengeneratie naar het buitenland, had desastreuze gevolgen voor de economie en de mensen in de regio. De emigratie wordt steeds sterker en ouderen, gehandicapten en lager opgeleiden blijven achter. De nood is groot. Het bestuur wordt geïnformeerd over de hulp die geboden wordt en over keuzes die moeten worden gemaakt. Er is in Servië veel aandacht voor het werk onder de Roma. In Bosnië wordt ondersteuning gegeven aan de kleine groep christenen die in dit islamitische land woont.

4.10. Vooruitblik

Verwachtingsvol vooruitzien

In december 2017 stellen bestuur en raad van toezicht de jaarbegroting en de jaarplannen 2018 vast. Het is het laatste jaar van het lopende meerjarenbeleidsplan 2014-2018: Hoe verder... Het bestuur start een voorbereidingstraject om te komen tot een nieuw meerjarenbeleidsplan 2019-2023. De voorjaarsthema-ochtend 2018 voor de vrijwilligers staat in het teken van de bezinning op de plannen voor de komende jaren. Planning is dit plan eind 2018 vast te stellen.

In 2018 wordt als jaarthema gekozen voor: "Geloof(t) in opbouw". Dit is uitgewerkt in drie aspecten:

- geestelijk: samen groeien in geloof in afhankelijkheid van God.
- praktisch: ons werk is gericht op diaconale betrokkenheid en het geven van gevraagde ondersteuning.
- appellerend: het uitdragen van de oproep dat onze manier van werken het verschil maakt in de levens van mensen daar en hier.

In het voorjaar wordt de campagne 'Gedeeld Geloof' gevoerd, gericht op gemeente- en geloofsopbouw. In de zomer ligt de focus op het christelijk onderwijs. In het najaar richten we ons op diaconale hulp, met als speerpunt de allerarmsten in de koude wintermaanden.

- Samen met de GZB wordt gewerkt aan de opbouw van het Romawerk in Slowakije.
- Komende zomer zal er in Matraháza (Hongarije) een predikantenconferentie worden gehouden voor Hongaarse en Nederlandse predikanten.
- De mogelijke opstart van werk in Noordwest Oekraïne wordt verder onderzocht door de Polenwerkgroep.
- In Transsylvanië (Roemenië) wordt ondersteuning gegeven aan de opbouw van het gemeentelven in de Hongaarse Reformátuskerk.
- Het werk van de BER-kerk in Roemenië Zuid en Oost wordt geestelijk en materieel ondersteund.

Al dit werk is alleen mogelijk dankzij de niet aflatende inzet van de vrijwilligers en de medewerkers en de steun van onze achterban: in gebed, en waar mogelijk ook financieel.

5. Onze helpers – Hoe wij geholpen zijn om het werk te kunnen doen

5.1. Inleiding

'HOE verder... samen leren' was het thema van 2017 en dat was leidend voor de activiteiten van de commissie Fondsenwerving en Publiciteit (CFP).

5.2. Belanghebbenden

Hieronder verstaan we diegenen die in Nederland betrokken zijn bij de uitvoering van het werk van onze stichting. We onderscheiden twee groepen. De eerste groep bestaat uit particulieren en organisaties die het werk van HOE financieel ondersteunen. Deze groep staat bij HOE geregistreerd als gevers/donateurs. De tweede groep zijn de vrijwilligers, die vooral tijd en energie steken om het werk van HOE mogelijk te maken.

Het uitgangspunt is op welke wijze Hulp Oost-Europa verantwoording aflegt van uitvoering en beleid en/of informatie verstrekt aan de hieronder genoemde groepen.

a. Groep die financieel bijdraagt aan het werk van de stichting

Donateurs

Donateurs worden als belanghebbenden geïnformeerd via het blad h-magazine en/of de digitale versie daarvan. Deelnemers aan sponsorprogramma's krijgen specifiek gerichte informatie, die voldoet aan de behoefte van deze sterk op het project betrokken mensen. Daarnaast ontvangen donateurs die een speciaal project ondersteunen een bedankbrief met informatie over de stand van zaken over het door hen gesteunde project. Alle nieuwe donateurs worden telefonisch benaderd en bedankt voor hun gift. Ze krijgen dan ook de mogelijkheid te kiezen op de hoogte te blijven van het werk of niet. Uit de reacties blijkt dat mensen deze manier van communiceren waarderen. Leden van het bestuur en de commissie Fondsenwerving en Publiciteit bellen een avond betrokken donateurs om hen te bedanken voor hun bijdrage.

Kerken en scholen

Deze groep belanghebbenden wordt op de hoogte gehouden via gerichte mailings of wordt telefonisch benaderd. In telefonische contacten staat de informatiebehoefte centraal, maar wordt ook geprobeerd de belanghebbenden te bewegen financieel bij te dragen.

Diaconieën ontvangen twee keer het magazine. Met regelmaat wordt contact gelegd met diaconieën om ze blijvend te betrekken bij het werk van de stichting en om afhakende of achterblijvende diaconieën opnieuw te interesseren. Sinds 1 maart 2017 staan we op de goededoelenlijst van de Christelijke Gereformeerde Kerk. Dat zorgt voor een betere ingang bij plaatselijke kerken.

Scholen krijgen op verzoek informatie aangeboden en in de meeste gevallen resulteert dat in een fondsenwervingsactie. In 2017 organiseert de protestants christelijke school De Meerwaarde in Barneveld een goededoelendag. De opbrengst van deze actie is 7.000 euro. Het Hoornbeek College in Amersfoort organiseerde een actiedag. De opbrengst daarvan is 5.010 euro.

Jongeren

Jongeren vormen een afzonderlijke doelgroep van belanghebbenden. Ze worden bij het werk van de stichting betrokken via de Jongerencommissie. Deze commissie organiseert, samen met

bureamedewerker Neelke de Fijter, onder het label 'Hoeliday' werkvakanties naar projecten in Oost-Europa. De e-mailing wordt regelmatig verstuurd naar ongeveer 1.000 jongeren. Er is een speciale website www.hoeliday.nl. De website is vooral gericht op het aanbieden van werkvakanties en geeft mogelijkheden voor weblogs en andere manieren van interactieve betrokkenheid. De facebookpagina wordt in 2017 veelvuldig ingezet om belangstellenden op de hoogte te houden.

Werkgroepen

De stichting heeft contact met meerdere werkgroepen. Er wordt bijvoorbeeld al ruim tien jaar nauw samengewerkt met gemeenten die projecten hebben in Polen. De Polenwerkgroep funktioneert als een platform tussen HOE en deze gemeenten.

Fondsen

De stichting onderhoudt contact met enkele fondsen die specifieke projecten ondersteunen. Er worden afspraken gemaakt over het voortgaande begrotingsproces, de rapportage en de evaluatie met betrekking tot de projecten.

b. Groep die als vrijwilliger betrokken is bij het werk van de stichting

Vrijwilligers

De stichting is sterk afhankelijk van vrijwilligers. Deze grote groep belanghebbenden wordt ingeschakeld bij activiteiten en werkzaamheden gericht op de uitvoering van projecten en het goed laten functioneren van de stichting en het kantoor. Vanwege het grote belang is beleid ontwikkeld rond 'werken met vrijwilligers'. Vrijwilligers worden uitgenodigd voor bijeenkomsten van verschillend karakter: de nieuwjaarsbijeenkomst (onderlinge band versterken) en beleidsconferenties (meedenken met beleid). Door middel van extranet (met regelmatig een interne nieuwsbrief (Inform@il)) wordt het met elkaar meeleven gestimuleerd en geeft het bestuur informatie over bestuurszaken. Ook nieuwsberichten uit het werkgebied worden via Inform@il en via de website gedeeld met de vrijwilligers.

Ongeveer 80 vrijwilligers zetten zich in voor het werk van stichting Hulp Oost-Europa. Naast de bestuursleden, de leden van de raad van toezicht en de bestuurscommissies, zijn er op allerlei fronten vrijwilligers actief. We willen al deze vrijwilligers bedanken voor hun inzet. We noemen er enkele: de vrijwilligers in het (inmiddels opgeheven) depot in Delft. Op deze locatie worden goederen in ontvangst genomen en transporten samengesteld met veelal tweedehands goederen. De vrijwilligers die betrokken zijn bij de uitvoering van allerlei kantoortaken nemen de vaste medewerkers veel werk uit handen. Dankzij hun inzet kan de personeelsbezetting van het kantoor beperkt blijven en daarmee ook de personeelskosten.

De correspondentie met sponsorouders en de kinderen wordt door vrijwilligers verzorgd. Het gaat dan om de sponsoring van kinderen in het kindertehuis 'De Barmhartige Samaritaan' in Oekraïne en ondersteuning van evangelisten en arme gezinnen in het oosten van Roemenië.

5.3. Fondsenwerving

Een zorgvuldige afweging van kosten in relatie tot beoogde inkomsten blijft het uitgangspunt bij fondsenwerving. Spanningsveld is steeds of een activiteit ook voldoende kostendekkend is. Het gaat daarbij niet alleen om de directe inkomsten, maar ook om de zichtbaarheid van de stichting voor de achterban. Hulp Oost-Europa is voor haar inkomsten afhankelijk van giften en bijdragen van particulieren, kerkelijke gemeenten, organisaties, werkgroepen en bedrijven. Het

onderhouden en versterken van die band is van groot belang.

Verkoping zorgcentrum

Christelijk Zorgcentrum Het Anker in Kesteren vierde in mei 2017 het 50-jarig bestaan. Er was een herdenkingsdienst en tijdens deze dienst werd er gecollecteerd voor ouderenzorg in Oradea. Daarnaast was er op 10 mei een verkoping. Op maandag 11 september werd een geldbedrag van 2.559 euro symbolisch overhandigd.

Verkoop kaarten

De heer Versluis uit Veenendaal verkoopt oude ansichtkaarten van voor 1960. Via ons blad worden lezers opgeroepen kaarten te geven. Daar werd goed gehoor aan gegeven. De opbrengst was in 2017 5.318 euro.

Inzet callcenter

In 2016 hebben we opnieuw een callcenter ingezet. De groep donateurs die is benaderd, maakte tot 2014 een bijdrage over. Ruim 2.500 mensen worden gebeld, waarvan zo'n 450 mensen besluiten het werk van Hulp Oost-Europa weer te ondersteunen.

Opwekking

Het was voor HOE de eerste keer dat het werk onder de aandacht werd gebracht op Opwekking. De fietssponsoractie (met hometrainers) was zeer geslaagd. Honderden jongeren en ouderen fietsten zich de benen uit hun lijf om zo het door bedrijven toegezegde geld in te zamelen voor jongerenwerk in Oost-Europa. In totaal zijn 2.332 kilometers afgelegd. De actie brengt 4.400 euro op.

Charity Dinner

Op 10 oktober organiseert HOE een Charity Dinner voor donateurs en andere belangstellenden. Het driegangendiner wordt in De Meerwaarde in Barneveld geserveerd. De avond is ook het startmoment van de actie Winterhulp. De avond brengt 3.600 euro op, inclusief een veiling.

Noodhulp vluchtelingen in Servië

Stichting HOE start een fondsenwervingscampagne om fondsen te werven voor vluchtelingen in Servië. Het nieuws van de vluchtelingenstroom het jaar ervoor droogt op, maar via onze contacten in Servië horen we dat hulp nog steeds nodig is, terwijl vrijwel alle hulporganisaties zich teruggetrokken hebben. Er wordt een speciale mailing verstuurd naar de donateurs. Christelijke gemeenten worden benaderd om een collecte te bestemmen voor de vluchtelingenhulp. De opbrengst is 70.433,46 euro. In totaal besteedt HOE 137.848 euro dankzij bijdragen van EOMetterdaad en de GZB.

5.4. Voorlichting en Publiciteit

Een van de statutaire doelen van de stichting is het informeren van de achterban in Nederland over de situatie van kerken en bevolking in Oost-Europa. Publicaties van de stichting staan daarom deels ook in het teken van voorlichting.

Nieuwsbrieven en magazines

In 2017 verschijnen er drie magazines. Er wordt vijf keer een brief met acceptgiro gestuurd.

Advertenties

We adverteren in (kerkelijke) weekbladen, in kerkbodes en op websites van christelijke organisaties.

Foldermateriaal

Op verzoek van enkele kerkelijke gemeenten hebben we folders gemaakt. Deze folders worden voorafgaand of tijdens de kerkdienst uitgedeeld. Het materiaal wordt op maat gemaakt en aangepast aan het collectiedoel.

Animatie

Stichting HOE heeft in 2017 een animatiefilm laten maken. Deze animatie verbeeldt in nog geen twee minuten wat HOE doet en waarom we het werk in Oost-Europa doen. De animatie is te vinden op Youtube en Facebook.

Studiebijeenkomst in samenwerking met de Gereformeerde Bond

De studiebijeenkomst van de Gereformeerde Bond en Hulp Oost-Europa op donderdag 9 november 2017 wordt door ruim vijftig mensen bezocht. Ds. Henk van der Veen uit Sliedrecht houdt een inleiding over 'Waar klopt het diaconale hart'. Daarna gaat Jaap Braaksma in op de vraag hoe je anno 2017 concreet vorm geeft aan een relatie met een kerkelijke gemeente in Oost-Europa. In een viertal workshops gaat men in op diverse aspecten van gemeenteopbouw. Ds. Endre Kondor uit Roemenië is samen met zijn vrouw Ersike aanwezig om meer te vertellen over wat het betekent een gemeentecontact te hebben. HOE-vrijwilliger Paul Verkade verzorgt een workshop over de band van de hervormde gemeente Barendrecht met een Poolse kerk. Klaas de Wit van de werkgroep Polsbroek gaat in op de gemeentecontacten tussen de hervormde gemeente Polsbroek/Vlist en de zuster gemeente in Roemenië. Hoe-medewerker Neelke de Fijter en bestuurslid Martin Holtland gaan in op jongeren en de toekomstige relatie met Oost-Europa.

Free publicity

In 2017 worden 19 persberichten aangeboden aan dagbladen en plaatselijke en regionale kerken. Ze zijn meestal afgestemd op nieuws uit de nieuwsbrieven maar soms ook geënt op de actualiteit. Vanuit de bestuurscommissies van de stichting worden regelmatig onderwerpen aangeboden. Er verschijnen diverse interviews met contactpersonen uit Oost-Europese landen in de gedrukte media. De Waarheidsvriend publiceert ook in 2017 bijdragen van stichting Hulp Oost-Europa. Op de website www.cip.nl worden regelmatig interviews met vrijwilligers van de stichting geplaatst. Groot Nieuws Radio schenkt ook aandacht aan het werk van HOE.

Het Hoornbeeck College in Amersfoort voert actie voor het werk van HOE en OGO. De actie brengt per organisatie 5.010 euro op.

6. Uw bijdragen – Hoe wij omgingen met uw geld

Algemeen

In dit hoofdstuk is het financieel jaarverslag 2017 van de stichting, bestaande uit het bestuursverslag bij de jaarrekening én de jaarrekening zelf, opgenomen. De jaarrekening voldoet aan de door de Raad voor de Jaarverslaggeving uitgevaardigde Richtlijn 650 Verslaggeving Fondsenwervende Organisaties van 11 oktober 2016. De kosten van beheer en administratie zijn bepaald volgens het model van voormalige brancheorganisatie Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI) (thans Goede Doelen Nederland). Met k€ wordt bedoeld: € x 1.000.

A. Bestuursverslag bij de jaarrekening 2017

De financiële hoofdlijnen

Naast nalatenschappen en legaten heeft de stichting twee geldstromen. De belangrijkste is die van de bestemde giften, dat zijn giften die bestemd zijn voor een bepaald doel. Daarnaast zijn er de algemene giften. Uit de algemene giften worden de *kosten van kantoor en vrijwilligers, de zgn. uitvoeringskosten*, betaald. Een samenvattend overzicht van deze kosten, totaal € 460.359, is te vinden in bijlage 4 van de jaarrekening. Daar blijkt dat ongeveer 60% van die kosten direct ten behoeve van de projecten worden gemaakt (het CBF noemt dat doelstellingsbestedingen). Circa 30% is wervingskosten.

De algemene projecten van de stichting (projecten waar om uiteenlopende redenen niet specifiek voor kan worden geworven) worden gefinancierd uit erfenissen en legaten. Die worden ook steeds belangrijker voor de financiering van de uitvoeringskosten aangezien de financieringsbronnen daarvan - de algemene giften - al jaren dalen (in acht jaar tijd van k€ 494.6 naar k€ 357.7). Gelukkig hebben onze wervingsactiviteiten voor deze giften in 2017 succes gehad en geleid tot een stijging van k€ 20. Maar de verwachting is dat na verloop van tijd de algemene middelen toch weer zullen gaan dalen en dat ook voor de uitvoeringskosten een beroep moet worden gedaan op erfenissen en legaten. Alleen: die zijn soms omvangrijk maar de meeste jaren gering van omvang. Op korte termijn dreigt de dekking van de uitvoeringskosten dan ook in de knel te komen. Vandaar dat het bestuur zich het afgelopen jaar beraden heeft over de bijdrage van de bestemde projecten aan de uitvoeringskosten en tot de conclusie is gekomen dat die te laag is. In overleg met het regioverband wordt gewerkt aan een evenwichtiger bijdrage van de bestemde gelden. Midden 2018 hoopt het bestuur tot een besluit te komen.

Aan de vergeten vluchtelingen in Servië konden we het mooie bedrag van € 137.8 besteden.

De *algemene en bestemde giften* met bestemming komen uit de volgende bronnen:

	2017		2016	
Bedrijven	110.383	(9,6%)	109.339	(8,2%)
Particulieren	532.094	(46,4%)	680.816	(51,3%)
Aan HOE gelieerde werkgroepen	16.231	(1,4%)	14.747	(1,1%)
Andere organisaties zonder winststreven:				
• kerkelijke gemeenten	266.045	(23,2%)	241.600	(18,2%)
• onderwijsinstellingen	18.932	(1,7%)	20.104	(1,5%)
• fondsen (stichtingen en verenigingen)	144.246	(12,6%)	199.119	(15,0%)
Goederen in natura	58.782	(5,1%)	62.215	(4,7%)
	1.146.713	(100%)	1.327.9401	(100%)

Een belangrijke norm is *het bestedingspercentage baten* (bestedingen aan de doelstellingen gedeeld door de totale baten). Dit percentage lag met 73,2 in 2016 beduidend lager dan we doorgaans gewend zijn. Dat kwam omdat gelden nog niet waren ontvangen (een balanspost van k€ 117 voor nalatenschappen en legaten), het legaat van het HGO-fonds pas tegen het eind van 2016 op onze bankrekening werd gestort en de gelden uit de jubileumacties eerst in 2017 in besteding werden gegeven. Nu al dit geld besteed kon worden is het bestedingspercentage baten omhoog geschoten naar 93,4. Als norm geldt (veelal) 80%.

Kosten eigen fondsenwerving en kosten beheer en administratie

Van het CBF mogen de kosten eigen fondsenwerving maximaal 25 % van de baten uit eigen fondsen- werving bedragen, het bestuur stelt het plafond van deze kosten (in 2017: € 148.881) op 20%. Het percentage bedraagt in 2017: 13,0 (2016: 12,8) ten opzicht van een voor 2017 begroot percentage van 14,1.

Het bestuur heeft in 2008 besloten dat de kosten voor administratie en beheer (in 2017: € 44.309) niet meer mogen bedragen dan 10% van de som der baten. Dit percentage beoogt ruimte te laten voor eventuele expansie. In 2017 bedraagt dit percentage 3,5% (2016: 3,8%). Begroot 2017: 3.2 %.

De financiële cijfers van 2017 in detail

Het jaarresultaat (in €) is als volgt samengesteld:

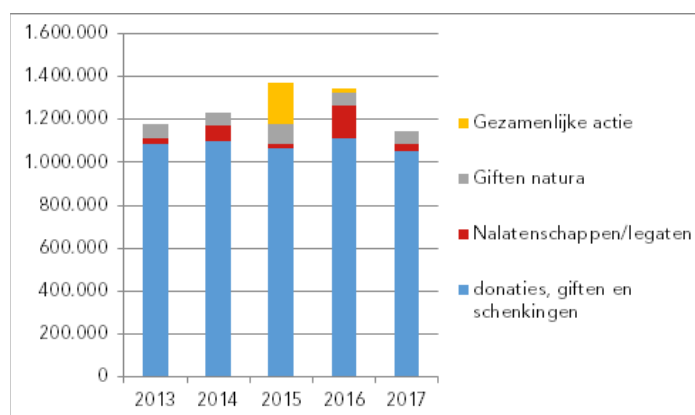
	Werkelijk 2017	Begroot 2017 ²⁾	Werkelijk 2016
Baten			
Donaties, giften, schenkingen	1.051.936	1.013.000	1.114.881
Opbrengst formatie-uitbreiding	0	36.000	0
Nalatenschappen en legaten	35.996	27.500	150.844
Giften in natura	58.782	55.000	62.215
Baten uit eigen fondsenwerving	1.146.714	1.131.500	1.327.940
Baten uit beleggingen	4.048	2.600	5.365
Overige baten	6.864	2.250	2.487
Som der eigen baten	1.157.626	1.136.350	1.335.792
Gezamenlijke actie vluchtelingen	0	0	17.756
Totaal der baten	1.157.626	1.136.350	1.353.548
Lasten			
Voorlichting/bewustmaking	88.544	81.729	59.112
Vorbereiding en coördinatie SH	127.052	110.035	108.642
Verstrekke steun	865.583	836.212	810.470
Besteed aan doelstellingen	1.081.179	1.027.976	978.224
Werving baten	148.881	159.555	170.208
Beheer en administratie	44.309	38.819	44.851
Som der eigen lasten	1.274.369	1.226.350	1.193.283
Besteding gezamenlijke actie	0	0	134.067
Werving baten gezamenlijke actie	0	0	0
Totaal der lasten	1.274.369	1.226.350	1.327.350
Resultaat	-116.743	-90.000	26.198

²⁾ Cijfers / percentages lasten aangepast voor de gewijzigde verdeelsleutels 2016 uitvoeringskosten.

Van de begroting 2017 zijn de kosten werving baten met € 10.750 verlaagd vanwege dubbele afschrijvingskosten en is verstrekke steun met dit bedrag verhoogd.

De ontwikkeling in de ontvangsten voor de jaren 2013 t/m 2017 is als volgt (in k€ x 1.000):

	2017	2016	2015	2014	2013
giften algemeen	378	358	365	393	408
giften bestemd	674	757	701	710	675
totaal giften	1.052	1.115	1.066	1.103	1.083
nalatenschappen/legaten	36	151	21	71	29
totaal ontvangsten	1.088	1.266	1.087	1.174	1.112
goederen in natura	59	62	92	59	70
baten eigen fondsenwerving	1.147	1.328	1.179	1.233	1.182

Voor het inzicht in de *donaties, giften en schenkingen* (exclusief goederen in natura en exclusief nalatenschappen en legaten) voor de jaren 2017 en 2016 is het volgende overzicht opgesteld (in k€ x 1.000):

	werkelijk 2017	begroot 2017	verschil	werkelijk 2017	werkelijk 2016	Verschil
Algemene giften	378	356	22	378	358	20
Bestemde giften	674	657	17	674	757	-83
			39			-63

Verheugend is de stijging van de *giften algemeen* na jaren van daling.

Dat de *bestemde giften* daalden was te verwachten omdat de jubileumacties (k€ 61) en het le-gaat van het HGO-fonds (k€ 87) uit 2016 wegvielen. Als hiermee rekening wordt gehouden valt zelf een stijging van de 'regulier' bestemde giften van € 61.000 te becijferen. Overigens kunnen de bestemde giften jaarlijks nogal fluctueren omdat projecten eindigen terwijl er (nog) geen vervangende projecten zijn, maar ook omdat sommige subsidiegevers niet elk jaar aan HOE doneren. De aan- of afwezigheid van nalatenschappen speelt hier trouwens ook een rol.

In 2017 waren er twee *legaten* voor k€ 23.5 (in 2016 waren er zeven nalatenschappen en drie legaten). De rest bestond uit drie afrekeningen van nalatenschappen en een aanvulling op een balanspost. De nalatenschappen hebben lang niet elk jaar de omvang van 2016. Gemiddeld is de afgelopen 10 jaar k€ 82 per jaar ontvangen.

In 2015 werd keukeninventaris (*goederen*) ter waarde van k€ 25 naar de Oekraïne getranspor-teerd.

De ontwikkeling in de lasten voor de jaren 2013 t/m 2017 is als volgt (in k€ x 1.000):

	2017	2016	2015	2014	2013
besteed aan de doelstellingen	1.081	978	1.078	931	1.125
werving baten	149	170	137	115	121
administratie en beheer	44	45	38	64	61

De uitvoeringskosten worden volgens berekende sleutels verdeeld over de doelstellingsbestedingen (voorlichting/bewustmaking, voorbereiding/coördinatie en verstrekte steun), over fondsenwerving en over administratie en beheer. De verdeelsleutels werden in 2016 opnieuw berekend; dat zal ook weer voor 2018 gebeuren. Het jaar 2015 is aangepast op de nieuwe verdeelsleutels; de jaren 2013 en 2014 zijn niet goed te vergelijken met de jaren daarna.

De besteding aan de doelstellingen of verstrekte steun lag 10.5% (k€ 103) boven het niveau van 2016 door de inzet van k€ 90 uit de overige reserve en het in besteding nemen van het legaat van het HGO-fonds ad k€ 87 en van de gelden uit de jubileumacties ad k€ 61. Hulp wordt overigens altijd verstrekt in gedeelde verantwoordelijkheid met de plaatselijke kerken en verwante christelijke organisaties in Centraal- en Oost-Europa.

Van de 6 geplande werkvakanties werden er vier gerealiseerd.

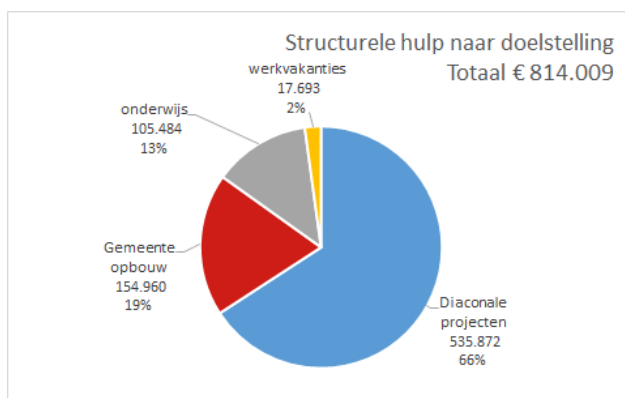
Wat de goederen in natura betreft blijft waspoeder en gebruikte kleding in trek. Maar ook werden matrassen en kerstdozen voor kinderen naar Servië gebracht. Dit jaar gingen er ook 40 HSV - studiebijbels naar Oost-Europa. Er waren zeven (deel)transporten; in 2016 waren dat er acht. De gezamenlijke actie voor noodhulp vluchtelingen was een actie van de GZB, Verre Naasten, Deputaten diaconaat van de Christelijke Gereformeerde Kerken, stichting Gave en stichting Hulp Oost-Europa. Ons aandeel (€ 211.400) werd in 2015/2016 besteed. Het negatieve resultaat van k€ 116,7 is te verklaren uit de inzet van k€ 90 uit de overige reserve, uit de inzet van het legaat van het HGO-fonds van k€ 87 en van de gelden uit de jubileumacties ad k€ 61.

De overige reserve is eind 2016 berekend op € 230.500, Hiervan is € 90.000 in 2017 in besteding gegeven en € 81.667 in 2018. In de jaarrekening, toelichting resultaat, is meer informatie opgenomen.

De besteding aan Voorlichting/bewustmaking (6.9 % van de totale lasten) is € 29.400 hoger dan 2016. Dat komt voor € 26.100 door hogere kosten voor H-magazine en acceptgiro's/enveloppen. Dat lijkt verontrustend maar dat is het niet. De verdeling tussen voorlichting/bewustmaking en eigen fondsenwerving is anders dan in 2016, per saldo zijn de kosten in 2017 5% hoger dan in 2016. Daarnaast zijn de volgende posten hoger in 2017: beurzen (k€ 2.89); studiebijeenkomst met de GB (k€ 1.6); reiskosten voor publiciteit (k€ 0.8) en uitvoeringskosten (k€ 5.5). Er is ook een kostenverlaging: de lustrumkosten (k€ 8.9) vallen weg in 2017.

De voorbereidings- en coördinatiekosten voor de structurele hulp (10.0 % van de totale lasten) zijn k€ 18.4 hoger dan 2016. De stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de tijdelijke formatie-uitbreiding.

Aan verstrekte steun (structurele hulp) is € 865.583 besteed (67.9% van de totale lasten). Er werd voor k€ 58.8 goederen in natura weggebracht, k€ 3.4 minder dan vorig jaar.

De kosten eigen fondsenwerving (11,7% van de totale lasten) zijn € 21.300 lager dan 2016. Dit heeft een heel scala aan oorzaken. 'Meevallers' zijn:

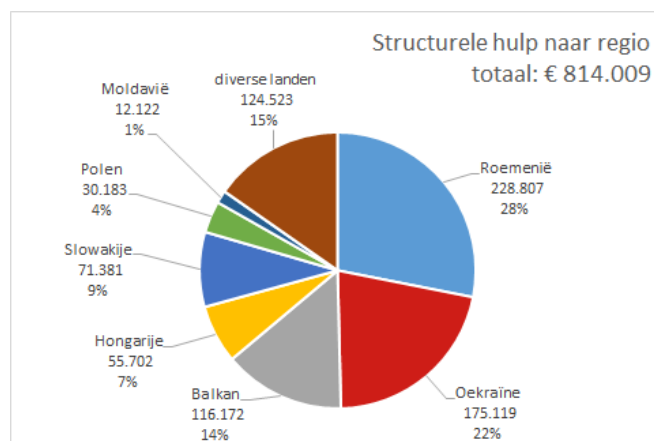
1. de kosten van het H-magazine waren € 22.400 lager, goeddeels vanwege verschuiving naar voorlichting en bewustmaking;
2. de lustrumkosten van 2016 (€ 13.600) waren er niet in 2017;

3. voor € 10.300 lagere advertentiekosten;
4. de kosten callcenter waren € 6.650 lager.

Er waren ook 'tegenvallers':

1. de kosten van extra nieuwsbrieven (€ 9.300) zijn nieuw;
2. dat geldt ook voor de kosten werving nalatenschappen (€ 5.650);
3. verder zijn de werkkosten tijdelijke uitbreiding formatie nieuw;
4. de fondsenwervingskosten zijn € 2.300 hoger;
5. internetkosten zijn € 1.700 hoger.

De kosten van *beheer en administratie* bedragen 3,5% van de totale lasten.

Vermogensbeleid

In bijlage 5 van de jaarrekening is beleidsmatig verwoord wat de functie is van de continuïteitsreserve (met de onderdelen dekking risico's korte termijn en verplichtingen hulpverlening), de bestemmingsreserve financiering activa en de bestemmingsfondsen.

De continuïteitsreserve wordt jaarlijks herrekend.

In de loop van 2011 heeft het bestuur besloten dat soliditeit van banken prevaleert boven een wat hogere rentevergoeding en tot meer spreiding van middelen. Voor dit laatste is thans minder noodzaak bij de grote Nederlandse banken, de banken waar wij sparen.

In 2017 is actief gezocht naar de gunstigste rentevergoedingen. Niettemin daalden de baten uit beleggingen tot € 4.050 (2016: € 5.400).

Financiële kritieke prestatie – indicatoren (KPI's)

KPI's zijn variabelen om prestaties te analyseren. Stichting Hulp Oost-Europa hanteert de volgende financiële KPI's (de KPI's zijn exclusief de cijfers van de gezamenlijke actie noodhulp vluchtelingen in 2015 en 2016):

	begroot 2018	werkelijk 2017	werkelijk 2016	werkelijk 2015	werkelijk 2014
Baten uit eigen fondsenwerving	1.121	1.147	1.328	1.179	1.233
Besteed aan doelstellingen ¹⁾ :	994	1.081	978	1.077	931
. bestedingspercentage baten (bestedingen/totaal baten)	88,5	93,3	73,2	93,3	74,4
. bestedingspercentage lasten (bestedingen/totaal lasten)	83,5	84,9	82,0	85,0	83,9
Kosten werving baten ¹⁾	152	149	170	137	115
In % van baten uit eigen fondsenwerving (CBF maximaal 25%;	13,6	13,0	12,8	11,6	9,4
Kosten beheer en administratie ¹⁾	45	44	45	37	64
Kostenratio (kosten beheer en	3,8	3,5	3,8	2,9	5,8
Kostenratio (kosten beheer en administratie/ totaal baten) (stichtingsbestuur maximaal 10%)	4,0	3,8	3,4	3,2	5,1
Solvabiliteit (eigen vermogen/totaal vermogen)	-	93,5%	93,3%	94,5%	95,8%
Weerstandsvermogen (eigen vermogen/totaal baten)	-	0,91	0,88	0,83	0,87
Werkkapitaal (vlottende activa - kortlopende schulden)	-	1.011	1.130	1.137	1.075
Current ratio (vlottende activa/kortlopende schulden)	-	14,83	14,53	18,03	23,31

¹⁾ In 2016 zijn de verdeelsleutels voor de algemene kosten opnieuw berekend met als gevolg voor 2016 gewijzigde percentages van toerekening van deze kosten aan de doelstellingsbestedingen, aan de kosten werving baten en aan de kosten van beheer en administratie. De bestedingen aan de doelstellingen, de bestedingspercentages baten/lasten, de kosten werving baten (bedragen en percentage) alsmede de kosten beheer en administratie (eveneens bedragen en percentages) van 2015 zijn hier voor de vergelijkbaarheid met 2016 voor aangepast. Deze items zijn voor het jaar 2014 dus niet meer vergelijkbaar met 2015 t/m 2017. Van de begroting 2018 zijn de kosten werving baten met € 16.200 verlaagd vanwege dubbele afschrijvingskosten en is verstrekte steun met dit bedrag verhoogd.

Baten uit fondsenwerving: is in 2014 hoger vanwege de actie voor de watersnood op de Balkan. Is hoger in 2016 door hogere erfenissen, de middelen van de stichting Hervormd Gereformeerd Onderwijsfonds en de opbrengsten jubileumacties.

Besteed aan doelstellingen: in 2015 is er sprake van meer goederen in natura én van veel projecten met hogere giften zodat er ook meer uitgegeven kon worden.

Het bestedingspercentage baten is laag in 2016 omdat k€ 117 aan nalatenschappen en legaten nog niet is ontvangen, omdat een gift van k€ 87 pas tegen het eind van in 2016 is ontvangen én omdat de ontvangsten uit jubileumacties eerst in 2017 werden ingezet.

In al deze gevallen werden de opbrengsten verhoogd terwijl er nog geen uitgaven konden worden gedaan, met als gevolg een laag bestedingspercentage.

Kosten werving baten: deze ratio valt ruimschoots binnen de CBF – norm en bestuursnorm. Is in 2016 hoger vanwege het 40 - jarig jubileum en is vanaf 2015 gestegen vanwege de gewijzigde systematiek van verdeling van de algemene kosten.

Kosten beheer en administratie (als percentage van de som der baten): ook dit percentage is beduidend lager dan de norm van het bestuur. Het percentage is vanaf 2015 gedaald vanwege de gewijzigde systematiek van verdeling van de algemene kosten.

Solvabiliteit: de mogelijkheid om in geval van liquidatie het totale vreemde vermogen terug te betalen.

Weerstandsvermogen: de mogelijkheid om in ongunstige tijden de activiteiten voort te kunnen zetten.

Werkkapitaal : de beschikbare middelen om de kortlopende schulden te kunnen aflossen en het bedrijf draaiende te kunnen houden.

Current ratio: de mogelijkheid om kortlopende schulden te betalen zonder daarvoor nieuwe financiële bronnen te moeten aanboren.

De laatste vier KPI's zijn bij voortduring uitstekend te noemen en zullen dat naar verwachting de komende jaren blijven.

Het **exploitatie resultaat** is niet als KPI opgenomen omdat bijzondere factoren als een grote erfenis, tot besteding komen van (een deel van) de overige reserve of het achterblijven van de kosten op de begroting, een resultaat veroorzaken. Idealiter is het resultaat nihil.

Het jaar 2018 (in €)

	Begroot 2018 ¹⁾	Werkelijk 2017
Baten uit eigen fondsenwerving	1.121.400	1.146.714
Baten uit beleggingen	1.000	4.048
Overige baten	2.000	6.864
Som der baten	1.124.400	1.157.626
Doelstelling voorlichting	64.918	88.544
Doelstelling voorbereiding	129.178	127.052
Doelstelling verstrekte steun	<u>800.717</u>	<u>865.583</u>
Besteed aan doelstellingen	994.813	1.081.179
Werving baten	151.723	148.881
Beheer en Administratie	44.731	44.309
Som der lasten	1.191.267	1.274.369
Tekort	66.867	116.743

¹⁾ Aangepast voor de presentatie van de afschrijvingskosten

Van de begroting 2018 zijn de kosten werving baten met € 16.200 verlaagd vanwege dubbele afschrijvingskosten en is verstrekte steun met dit bedrag verhoogd.

De overige reserve bedroeg eind 2016 k€ 231. In 2018 zal hiervan k€ 81.7 worden ingezet voor de algemene projecten van de bestuurscommissies (in 2017: k€ 90).7. Uit de algemene middelen kan voor dit doel in 2018 nog k€ 20.7 worden vrijgemaakt. De inzet van middelen uit de overige reserve veroorzaakt ook het begrote tekort.

In de begroting 2018 is de verwachting uitgesproken dat HOE k€ 15 meer aan algemene giften ontvangt dan begroot in 2017 en bij de bestemde giften k€ 17.5 groeit vanwege de tijdelijke

uitbreiding van de formatie en k€ 25.9 vanwege meer werkvakanties.

In de begroting 2018 is onder baten uit eigen fondsenwerving voor een bedrag van € 25.000 aan giften in natura opgenomen voor besteding aan structurele hulp; deze goederen worden zoveel mogelijk vraaggericht verstrekt.

De verwachting is dat de bestemmingsfondsen met ca. € 60.000 zullen afnemen.

Meerjarenbeleidsplan 2019-2023

In 2017 is een start gemaakt met het meerjarenbeleidsplan 2019-2023. Op 29 augustus heeft het bestuur bij elkaar gezeten om beelden van de toekomst van HOE te delen. Aandachtspunten die zijn benoemd: de drie pijlers diaconaat, gemeenteopbouw en onderwijs blijven bestaan. Wat is de nood voor de komende jaren? Wat is de roeping van HOE? Welke ontwikkeling zien we bij het vasthouden en vinden van vrijwilligers? Waar staan we als stichting in 2023? Wie is onze achterban? Wat zijn de ontwikkelingen in de komende vijf jaar en welke op langere termijn? Bij de keuze van landen waar we helpen laten we ons leiden door de mate van welvaart en welzijn van de bevolking. De wijze van beschikbaarheid en beschikbaar stellen van algemene middelen moet opnieuw worden bepaald.

Naar aanleiding van deze aandachtspunten zijn er strategische bewegingen gedestilleerd. In de bestuursvergadering van 27 september is het bestuur akkoord gegaan met de voorgestelde strategische bewegingen. Ieder bestuurslid is eigenaar gemaakt van een strategische beweging. In de maanden oktober, november en december heeft het bestuur de strategische bewegingen verder uitgewerkt. Daarbij zijn trendwatchers benaderd om mee te denken. Begin 2018 is een thema-ochtend georganiseerd met alle vrijwilligers om de strategische bewegingen verder te bespreken.

(Eventuele) campagnes en formatie- uitbreidingen moeten zichzelf tenminste terugverdienen.

Naar verwachting zullen de bestemmingsfondsen zich bewegen op een niveau van rond € 490.000.

Tot slot

De volledige jaarrekening 2017 is digitaal beschikbaar via onze website. Wanneer u nadere informatie wenst en/of een exemplaar van het jaarverslag of de jaarrekening 2017 wilt ontvangen, dan kunt u via het mailadres info@hulpoosteuropa.nl of telefonisch contact opnemen met ons kantoor in Barneveld (0342) 420 554. Uw betrokkenheid in deze wordt door ons op prijs gesteld.

Het bestuur vertrouwt er op u en jou met dit bestuursverslag en de jaarrekening toereikend te hebben geïnformeerd over de financiën van de stichting in het jaar 2017.

Namens het bestuur van de stichting,

Drs. K. Witteveen, penningmeester

A. Jaarrekening 2017

Balans 2017 (in €)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
Materiële vaste activa	43.809	41.809
Vlottende activa		
Vorraden	0	0
Vorderingen	35.391	140.850
Liquide middelen	<u>1.048.704</u>	<u>1.072.406</u>
	1.084.095	1.213.256
Totaal	<u>1.127.904</u>	<u>1.255.065</u>
PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
Reserves en fondsen		
-Reserves		
Continuïteitsreserve		
. dekking risico's korte termijn	149.000	175.500
. verplichtingen hulpverlening	<u>112.100</u>	<u>119.300</u>
	261.100	294.800
Overige reserve	<u>145.497</u>	<u>230.599</u>
	406.597	525.399
Reserve financiering activa	<u>43.804</u>	<u>41.809</u>
	450.401	567.208
-Fondsen		
. Eigen bestemmingsfondsen	604.404	604.340
	1.054.805	1.171.548
Kortlopende schulden	73.099	83.517
Totaal	<u>1.127.904</u>	<u>1.255.065</u>

¹⁾ Het juiste bedrag van het saldo overige reserve eind 2016 is € 216.089 en dat van het saldo eigen bestemmingsfondsen, € 618.850.

Kasstroomoverzicht 2017 (in €)

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
<i>Bedrijfsresultaat</i>	-116.743	26.198
Aanpassingen voor:		
. Afschrijvingen	22.707	14.477
. Veranderingen in werkkapitaal:		
- afname vorderingen	105.459	38.802
- afname voorraden		8.380
- afname/toename kortlopende schulden	<u>-10.418</u>	<u>16.781</u>
	<u>95.041</u>	<u>63.963</u>
	1.005	104.638
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings uit materiële vaste activa	<u>-24.708</u>	<u>-47.595</u>
Toename liquide middelen	-23.703	57.043

Staat van baten en lasten 2017 (in €)

De percentages van 2016 zijn exclusief de gezamenlijke actie voor noodhulp vluchtelingen (project 10 27).

	Werkelijk 2017	Begroting 2017 ^{2) 3)}	Werkelijk 2016
Baten:			
Bedrijven	110.383		109.339
Particulieren	532.094		680.816
Aan HOE gelieerde werkgroepen	16.231		14.747
Andere organisaties zonder winststreven:			
. kerkelijke gemeenten	266.045		241.600
. onderwijsinstellingen	18.932		20.104
. fondsen	144.246		199.119
Goederen in natura	<u>58.782</u>		<u>62.215</u>
Baten uit eigen fondsenwerving	1.146.713	1.131.500	1.327.940
Baten uit beleggingen	4.048	2.600	5.365
Overige baten	<u>6.864</u>	<u>2.250</u>	<u>2.487</u>
	1.157.626	1.136.350	1.335.792
Noodhulp vluchtelingen (project 10 27)	0	0	17.756
Som der baten	<u>1.157.626</u>	<u>1.136.350</u>	<u>1.353.548</u>
Lasten:			
Besteed aan doelstellingen:			
Doelstelling Voorlichting/bewustmaking	88.544	81.729	59.112
Doelstelling Voorbereiding en coördinatie SH	127.052	110.035	108.642
Doelstelling Verstrekte steun (SH)	<u>865.583</u>	<u>836.212</u>	<u>810.470</u>
	1.081.179	1.027.976	978.224
Bestedingspercentage baten (bestedingen/totaal baten)	93,3	90,5	73,2
Bestedingspercentage lasten (bestedingen/totaal lasten)	84,8	83,2	82,0
Werving baten			
Kosten eigen fondsenwerving	148.881	159.555	170.208
In % van baten eigen fondsenwerving	13,0	14,1	12,8
Beheer en administratie			
Kosten beheer en administratie	44.309	38.819	44.851
Kostenratio (kosten beheer en administratie/totaal lasten) ¹⁾	<u>3,5</u>	<u>3,2</u>	<u>3,8</u>
	1.274.369	1.226.350	1.193.283
Gezamenlijke actie			
Bestedingen aan noodhulp vluchtelingen	0	0	134.067
Werving baten noodhulp vluchtelingen	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Som der lasten	<u>1.274.369</u>	<u>1.226.350</u>	<u>1.327.350</u>
Resultaat	<u>-116.743</u>	<u>-90.000</u>	<u>26.198</u>
Resultaatbestemming:			
*Overige reserve	-102.297	0	-78.680
*Bestemmingsfondsen	<u>-14.446</u>	<u>0</u>	<u>104.878</u>
	-116.743	0	26.198

Zonder de gezamenlijke actie noodhulp vluchtelingen zou het resultaat 2016 € 116.311 hoger geweest zijn en zou uitgekomen zijn op € 142.509.

1) De kostenratio beheer en administratie is op advies van Goede Doelen Nederland (voorheen de Vereniging Fondsenwervende Instellingen - VFI) gerelateerd aan de totale lasten in plaats van de totale baten.

2) Cijfers / percentages aangepast voor de gewijzigde verdeelsleutels 2016 voor de uitvoeringskosten.

3) De kosten eigen fondsenwerving zijn met € 10.750 verlaagd voor dubbele afschrijvingskosten en de verstrekte steun is met dit bedrag verhoogd.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening 2017 is, mede in relatie tot het CBF keurmerk, opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn 650 voor de Verslaglegging van Fondsenwervende Organisaties van 11 oktober 2016.

Waardering

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa vanaf € 500 per eenheid zijn gewaardeerd tegen aanschafprijzen, verminderd met een jaarlijkse afschrijving die gebaseerd is op de economische levensduur en een restwaarde van nul.

De machines en inventaris worden in 5 jaar afgeschreven, de overige bedrijfsmiddelen in 3 jaar.

Overige posten

Alle overige activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Alle uitgaven in de staat van baten en lasten zijn opgenomen tegen uitgaafprijzen.

Giften in natura zijn gewaardeerd tegen de waarde in het economisch verkeer in Nederland.

Giften met een bestemmingskarakter zijn toegevoegd aan de betreffende bestemmingsfondsen, uitgaven met betrekking tot deze bestemmingen zijn er ten laste van gebracht.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Het resultaat op bestemmingsfondsen wordt bepaald door het saldo van de fondsen eind vorig boekjaar te verminderen met dat van het lopende boekjaar.

Toelichting op de balans 2017 (in €)

ACTIVA

	31.12.2017	31.12.2016
Materiële vaste activa		
<i>Bedrijfsmiddelen</i>		
<i>Direct in gebruik voor de bedrijfsvoering</i>		
Boekwaarde per 1 januari	41.809	8.691
Aanschaffingen boekjaar	24.707	47.595
	<u>66.516</u>	<u>56.286</u>
Afschrijvingen boekjaar	22.707	14.477
Boekwaarde per 31 december	<u>43.809</u>	<u>41.809</u>
Een specificatie van de vaste activa is opgenomen in bijlage 1.		
Vlottende activa		
<i>Vorderingen</i>		
Te ontvangen nalatenschappen	10.000	117.334
Nog te ontvangen giften	11.944	9.906
Te ontvangen rente	3.850	5.178
Waarborgsom huur kantoor	4.686	4.686
Vooruitbetaald	4.441	3.291
Depotbedrag TNT	445	445
Nog te innen (incasso's)	25	10
	<u>35.391</u>	<u>140.850</u>
Totaal	<u>35.391</u>	<u>140.850</u>

De nog te ontvangen giften betreffen diaconale giften en collectes van 2017 die in 2018 ontvangen zijn.

Liquide middelen

Kas	2.125	245
ING (Postbank)	6.874	6.029
ING Rekening courant	21	90
ING Vermogensspaarrekening	42.779	141.901
ASN Optimaalrekening	160.432	159.621
SNS Zakelijk sparen	100.000	0
Rabo Rekening courant	3.729	20.457
Rabo Doelreserveren spaarrekening	216.580	231.222
ABNAmRo Bestuursrekening	31	36
ABNAmRo Vermogensspaarrekening	415.734	412.607
MoneYou Zakelijke spaarrekening	100.399	100.198
	<u>1.048.703</u>	<u>1.072.406</u>
Totaal	<u>1.048.703</u>	<u>1.072.406</u>

De liquide middelen zijn direct opeisbaar. Er werd actief gezocht naar hogere rentepercentages. Er zijn geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichhouders.

Er werd actief gezocht naar hogere rentepercentages. Er zijn geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichhouders.

PASSIVA

31.12.2017 31.12.2016

Reserves en fondsen

Reserves

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is ingericht conform de eis van het CBF. De functie van de continuïteitsreserve is nader omschreven in bijlage 5: Financiële uitgangspunten.

Reserve dekking risico's korte termijn	149.000	175.500
Reserve verplichtingen hulpverlening	112.100	119.300
	<u>261.100</u>	<u>294.800</u>

De continuïteitsreserve van € 261.100 valt binnen de CBF - eis dat deze reserve maximaal 1.5 keer de jaarlijkse kosten van de organisatie (voor 2017: € 559.592) mag bedragen.

Overige reserve

Saldo per 1 januari	230.599	254.944
Resultaat boekjaar na mutatie bestemmingsfondsen	-116.743	26.198 ¹⁾
Overboeking resultaat van / naar de bestemmingsfondsen	104.446	-29.878 ¹⁾
Overboeking naar bestemmingsfondsen cf. beschikbaarstelling van de begrotingsbrief	-90.000	-75.000 ¹⁾
	-102.297	-78.680
Overboeking van / naar de continuïteitsreserve	33.700	-45.800
Overboeking naar vastgelegd vermogen in reserve activa bedrijfsvoering	-1.995	-33.118
Correctie 2016 bestemmingsfondsen (gehandicaptenzorg)	-14.510	0
Overboeking van vastgelegd vermogen in reserve activa doelstelling	0	8.380
Overboeking naar de bestemmingsreserve lustrum	0	-10.000
Overboeking van de bestemmingsreserve lustrum	0	18.562
Overboeking van het bestemmingsfonds noodhulp vluchtelingen (project 10 27)	0	116.311
Saldo per 31 december	<u>145.497</u>	<u>230.599²⁾</u>

¹⁾ Deze cijfers zijn aangepast voor een andere berekening van het resultaat op bestemmingsfondsen, nl. door de toevoeging van de overige reserve aan de bestemmingsfondsen afzonderlijk te presenteren.

²⁾ Door een onjuiste verwerking van het bestemmingsfonds gehandicaptenzorg is het saldo overige reserve eind 2016 € 14.510 te hoog en had € 216.089 moeten bedragen.

Van de overige reserve 2016 ad k€ 231 is in 2017 k€ 90 in besteding gegeven en wordt in 2018 k€ 15 plus k€ 66.7 vrijgegeven voor besteding.

Totaal	406.597	525.399
---------------	----------------	----------------

Reserve financiering activa

Reserve activa bedrijfsvoering

Saldo per 1 januari	41.809	
Overboeking van de overige reserve	<u>1.995</u>	
Saldo per 31 december	<u>43.804</u>	<u>41.809</u>

Deze reserve correspondeert met de boekwaarde van de materiële vaste activa.

Reserve activa doelstelling

Saldo per 1 januari	0	
Overboeking naar / van de overige reserve	<u>0</u>	
Saldo per 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>

Deze reserve correspondeert met de boekwaarde van middelen direct in gebruik voor de voorraden.

Totaal	43.804	41.809
---------------	---------------	---------------

Fondsen

	31.12.2017	31.12.2016
Eigen bestemmingsfondsen		
Algemeen		
Saldo per 1 januari	589.830	499.462
Resultaat boekjaar	-104.446	29.878
Beschikbaarstelling cf. de begrotingsbrief	90.000	75.000
	<u>-14.446</u>	<u>104.878</u>
Correctie 2016 overige reserve	14.510	0
	<u>589.894</u>	<u>604.340</u>
Gehandicaptenzorg		
Saldo per 1 januari	14.510	14.510
Besteding	0	0
	<u>14.510</u>	<u>14.510</u>
Totaal	<u>604.404</u>	<u>618.850</u>

¹⁾Voor de toelichting zie bij overige reserve

De eigen bestemmingsfondsen geven vooral per project het saldo van de nog te besteden projectgelden bestemd door derden weer. Daarnaast zijn saldi van de door het bestuur aan de landen toegewezen algemene middelen hier verantwoord omdat deze middelen na toewijzing het karakter van bestemde fondsen hebben. Een specificatie van het saldoverloop van deze fondsen naar projecttype is opgenomen in bijlage 2. Voor de overwegingen met betrekking tot de omvang van de bestemmingsfondsen zie bijlage 5: Financiële beleidsuitgangspunten. Het gehandicaptenfonds is begin 2018 besteed.

Kortlopende schulden

<i>Crediteuren</i>	45.322	38.351
<i>Belastingen en premies</i>		
Loonbelasting en premies sociale verzekeringen	<u>10.216</u>	<u>8.806</u>
Saldo		
<i>Overige schulden</i>		
Reservering vakantiegeld / compensatieuren	12.188	10.143
Accountantskosten	4.749	6.217
Kruisposten	0	20.000
Overig	624	0
	<u>17.561</u>	<u>36.360</u>
Totaal	<u>73.099</u>	<u>83.517</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De huur van het kantoorpand in Barneveld bedraagt € 18.000 per jaar. Het huurcontract loopt tot en met 31 augustus 2020 en wordt, behoudens wederzijdse opzegging, stilzwijgend verlengd met vijf jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten 2017 (in €)

Tenzij anders aangegeven zijn de baten ten opzichte van de begroting 2017 geanalyseerd.

Baten

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Baten uit eigen fondsenwerving			
<i>Algemene giften</i>	378.036	356.400	357.685
Nalatenschappen en legaten	35.996	27.500	150.844
Totaal algemeen	<u>414.032</u>	<u>383.900</u>	<u>508.529</u>

Er zijn twee legaten ontvangen; totaal € 23.521. Voorts waren er voor de nalatenschappen drie afrekeningen en één aanvulling op een balanspost. De stichting is een derde deel van een erfenis toegezegd. Het kapitaal van deze erfenis is echter in vruchtgebruik gegeven. De vruchtgebruikster heeft het recht in te teren op dit kapitaal.

Giften met bestemming

Diaconaat	552.350	516.450	594.686
Gemeenteopbouw	86.931	109.450	78.708
Onderwijs	71.282	53.200	125.109
Werkvakanties	22.118	32.500	20.908
	<u>732.681</u>	<u>711.600</u>	<u>819.411</u>
Exclusief goederen	673.899	656.600	<u>757.196</u>

Meeropbrengst formatie - uitbreiding

		36.000	0
--	--	--------	---

Donaties, giften en schenkingen 1.146.713 1.131.500 1.327.940

Gezamenlijke actie noodhulp vluchtelingen (project 10 27) 0 0 17.756

De algemene giften en de bestemde giften zijn als volgt naar bronnen in te verdelen (in percentages):

a. Bedrijven	9,6		8,2
b. Particulieren	46,4		51,3
c. Aan HOE gelieerde werkgroepen	1,4		1,1
d. Andere organisaties zonder winststreven:			
. kerkelijke gemeenten	23,2		18,2
. onderwijsinstellingen	1,7		1,5
. fondsen	12,6		15,0
e. Goederen in natura	5,1		4,7
	100,0		100,0

In 2017 is ongeveer evenveel aan donaties, giften en schenkingen ontvangen dan begroot. Er is wel een grote daling (k€ 181.2) ten opzichte van 2016. Daalden de algemene giften jaren achtereen, in 2017 was sprake van een stijging van k€ 20.4 ten opzichte van 2016. Bij de nalatenschappen en legaten bleek weer eens dat die enorm kunnen schommelen (een daling van k€ 114.8 ten opzichte van 2016). Dat de giften met bestemming zouden dalen was te verwachten vanwege k€ 61 aan jubileumacties en een gift van k€ 87 van het Hervormd Gereformeerd Onderwijsfonds in 2016. Hiermee rekening houdend is er zelfs sprake van een stijging van de 'reguliere' bestemde giften met k€ 61.3 in 2017. De giften in natura zijn begrepen onder diaconaat. In 2017 in een omvang van € 58.782 (2016: € 62.215); er was € 55.000 begroot. In 2017 waren er 7 (deel)transporten, in 2016 waren dat er 8. De gemiddelde waarde van een

Totaal

1.146.713 1.131.500 1.345.696

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Baten uit beleggingen	4.048	2.600	5.365
Rente bankrekeningen	4.048	2.600	5.365

Bij een uitgezet kapitaal dat zo'n kwart hoger lag dan in 2016 was er minder ontvangen rente omdat het rentepercentage daalde tot 0.05 en 0.1%. De renteopbrengst kwam voor driekwart voor rekening van de Vermogensspaarrekeningen van ABNAMRO. Maar ook op deze rekening daalde het rentepercentage sterk: van 0.5% begin 2017 naar 0.1% begin 2018. Het bestuur voerde een beleggingsbeleid dat de beschikbare geldmiddelen risicoloos vastzette op

Overige baten

Opbrengst verkopen	6.829	2.250	2.487
--------------------	-------	-------	-------

De opbrengsten hebben voor 78% betrekking op verkoop van oude ansichtkaarten en

voor 22% op verkoop van artikelen uit het depot.

Overige baten	35	0	0
---------------	----	---	---

Totaal overige baten	6.864	2.250	2.487
-----------------------------	--------------	--------------	--------------

Som der baten	1.157.625	1.136.350	1.353.548
----------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting op de staat van baten en lasten 2017- vervolg (in €)

Tenzij anders aangegeven zijn de baten ten opzichte van de begroting 2017 geanalyseerd. De kosten eigen fondsenwerving zijn met € 10.750 verlaagd voor dubbele afschrijvingskosten en de verstrekte steun is met dit bedrag verhoogd.

Lasten

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Besteed aan de doelstellingen:			
<i>Doelstelling voorlichting/bewustmaking</i>			
H-magazine en acceptgiro's/enveloppen	60.106	55.600	33.967
Beurzen/promotiebijeenkomsten	2.799	5.000	0
Jaarverslag	2.026	1.750	1.670
Groot Nieuwscampagne	1.933	1.500	1.692
Studiebijeenkomst met GB	1.584	0	0
Reiskosten i.v.m. publiciteit	746	1.000	86
Kosteninternet-site	906	150	470
Kosten promotiemateriaal	798	1.000	420
Eigen gebruik jubileumboek 2016 (100 stuks)	453	0	395
Kosten lustrum	0	0	8.866
Foldermateriaal	0	500	211
Jongerenlabel	0	2.400	0
Werkkosten tijdelijke uitbreiding formatie	310	600	0
Onvoorzien	0	560	0
Publiciteit en communicatie	71.661	70.060	47.777
Uitvoeringskosten cf. bijlage 4	16.883	11.669	11.335
Totaal	88.544	81.729	59.112

De totale kosten van H-magazine zijn € 4.500 hoger dan begroot. De verdeling tussen voorlichting en eigen fondsenwerving was in 2016: 71 en 29 % en in 2017: 80 en 20%. Dat verklaart de hogere kosten. Voor de verdere verklaring zie hieronder bij kosten eigen fondsenwerving. De begroting jongerenlabel bedraagt in totaal € 3.000. Van dit bedrag is € 2.552 besteed voor de afschrijvingskosten 2017 website jongeren. Voor de afschrijvingskosten: zie aldaar. Daarnaast droeg het bestuur voor € 448 bij in de kosten van de jongerencommissie. De afschrijvingskosten website jongeren 2016 bedroegen € 795. Beurzen. De kosten betreffen de aanwezigheid van HOE op Opwekking. De studiebijeenkomst met de GB was niet begroot. De uitvoeringskosten van de begroting 2017 zijn aangepast voor de gewijzigde verdeelsleutels 2016.

Doelstelling voorbereiding en coördinatie structurele hulp

Uitvoeringskosten cf. bijlage 4	127.052	110.035	108.642
---------------------------------	----------------	----------------	----------------

Betreft activiteiten die de structurele hulp ondersteunen en vanuit Nederland worden gedaan. De uitvoeringskosten van de begroting 2017 zijn aangepast voor de gewijzigde verdeelsleutels 2016. De stijging van de uitvoeringskosten wordt in hoofdlijnen veroorzaakt door de formatie-uitbreiding (tweederdedeel) en door hogere afschrijvingen.

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Doelstelling verstrekte steun structurele hulp			
Diaconaal	535.872	524.754	532.767
Gemeenteopbouw	154.960	137.576	130.856
Onderwijs	105.484	96.414	88.761
Werkvakanties	17.693	31.631	14.547
Structurele hulp	814.009	790.375	766.931
Exclusief goederen in natura	755.228	735.375	704.716
Bestedingen gezamenlijke actie noodhulp vluchtelingen (project 10 27)	0	0	134.067
Uitvoeringskosten cf. bijlage 4	51.573	45.838	43.536
Totaal	865.582	836.213	944.534

Voor een samenvatting van de verstrekte steun structurele hulp naar type project en per land verwijzen wij naar bijlage 3. De goederen in natura zijn begrepen onder diaconaat, in 2017 in een omvang van € 58.782 en in 2016 van € 62.215. Begroot was € 55.000. Er waren 7 (deel)transporten versus 8 in 2016. In vergelijking met 2016 stijgt de structurele hulp met k€ 47.1. Dat deze uitgaven zouden stijgen was te verwachten omdat k€ 61 aan jubileumacties en een gift van k€ 87 van het Hervormd Gereformeerd Onderwijsfonds in besteding werden gegeven. Project 10 27 was een gezamenlijke actie van de GZB, Stichting Hulp Oost - Europa, Verre Naasten, Deputaten diaconaat van de Christelijke Gereformeerde Kerken en Stichting Gave. De uitvoeringskosten van de begroting 2017 zijn aangepast voor de gewijzigde verdeelsleutels 2016.

Werving baten

Kosten eigen fondsenwerving

H-magazine en acceptgiro's/enveloppen	15.026	13.900	37.401
Advertenties algemeen	16.494	10.000	22.220
Advertenties winterhulp	13.199	10.000	17.809
Extra nieuwsbrieven nav mailbeleid	9.299	0	0
Inschakeling callcenter	6.724	7.500	13.383
Werving nalatenschappen	5.654	0	0
Fondsenwervingskosten	5.021	3.500	2.691
Kosten website	2.718	450	1.410
Groot Nieuwscampagne	1.933	1.500	1.692
Mailingkosten fondsenwerving	798	2.400	0
Eigen gebruik jubileumboek 2016 (100 stuks)	302	0	263
AppWays	242	0	541
Scholenactie winterhulp	112	0	0
Uitvoeren campagne winterhulp door V1	43	3.150	36
Kosten lustrum	0	0	13.629
Voorlichtingscampagne	0	5.000	0
Onderzoek fondsenwerving	0	5.000	0
Werkkosten tijdelijke uitbreiding formatie	1.238	2.400	0
Jongerenlabel	0	600	0
Onvoorzien	0	140	0
Publiciteit en communicatie	78.803	65.540	111.075
Uitvoeringskosten cf. bijlage 4	70.078	94.015	59.133
Totaal	148.881	159.555	170.208

De totale kosten van H-magazine (voorlichting + eigen fondsenwerving) 2017 zijn 8% hoger dan begroot en liggen 5% (€ 3.800) boven die van 2016. De verdeling tussen voorlichting en fondsenwerving was in 2016: 71 en 29% en in 2017: 80 en 20%. Waar andere jaren de advertentiekosten nog wel eens onder de begroting lagen is dit jaar bewust € 9.700 meer uitgegeven. Er vond budgetverschuiving plaats van m.n. mailingkosten fondsenwerving, campagne winterhulp, voorlichtingscampagne en onderzoek fondsenwerving naar extra nieuwsbrieven en werving nalatenschappen. Fondsenwervingskosten. Het Raiserplatform (crowd funding website) kostte in 2017 ca. € 2.000 meer dan in 2016. De internetkosten zijn met name hoger door diverse aanpassingen / uitbreidingen van websites. AppWays betreft een HOE applicatie voor de iPhone en smartphone. Jongerenlabel: zie hiervoor bij toelichting voorlichting / bewustmaking. Van de post onvoorzien hoefde geen gebruik te worden gemaakt. Naar de opvatting van het bestuur mogen de kosten eigen fondsenwerving niet meer bedragen dan 20% van de baten uit eigen fondsenwerving. Het percentage bedraagt in 2017: 13,0 (2016: 12,8) ten opzichte van een voor 2017 begroot percentage van 14,1). In het boekjaar blijft dit percentage dus ruimschoots beneden de door het bestuur gestelde bovengrens en het maximaal door het CBF toegestane percentage van 25.

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Beheer en administratie			
Uitvoeringskosten cf. bijlage 4	44.309	38.819	44.851
Totaal	44.309	38.819	44.851

Het bestuur heeft besloten dat de kosten voor administratie en beheer niet meer mogen bedragen dan 10% van de som der baten. Dit percentage beoogt ruimte te laten voor eventuele expansie. In 2017 bedraagt dit percentage 3,5 (2016: 3,8). Begroot 2016: 3,2. Het kostenpercentage van 2017 blijft derhalve ruimschoots binnen de gestelde grenzen van 10%. Het uitgangspunt blijft dat van iedere ontvangen euro een zo groot mogelijk deel uiteindelijk zal worden aangewend voor

Som der lasten	1.274.368	1.226.351	1.327.347
-----------------------	------------------	------------------	------------------

Kwalitatieve toelichting lastentoerekening en verdeling.

Voor de uitgangspunten van de lastenverdeling naar bovengenoemde doelstellingen en activiteiten: zie de toelichting op bijlage 4.

Toelichting op de uitvoeringskosten 2017 (in €)

Tenzij anders aangegeven zijn de baten ten opzichte van de begroting 2017 geanalyseerd.

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Personeelskosten			
Salariskosten	151.396	126.850	124.688
Sociale lasten	15.390	14.500	13.145
Pensioenpremies	11.847	13.000	10.975
Werkgeversbijdrage ziektekosten	9.172	7.500	7.681
Reiskosten woon- werkverkeer	5.283	4.350	4.346
Ziekengeldverzekering en Arbozorg	2.412	2.475	2.353
Overige personeelskosten	785	1.225	1.895
Kantinekosten	739	600	507
Studiekosten	603	400	421
Formatie - uitbreiding (0.8 fte)	0	33.000	0
Wervingskosten	0	0	720
	<u>197.627</u>	<u>203.900</u>	<u>166.731</u>
Kosten vrijwilligers	6.239	6.900	6.745
	<u>203.866</u>	<u>210.800</u>	<u>173.476</u>

De kosten van de tijdelijke formatie-uitbreiding zijn afzonderlijk begroot maar op de onderdelen van de personeelskosten verantwoord. De kostenstijgingen op de onderdelen worden geheel veroorzaakt door de uitbreiding. Onder de overige personeelskosten zijn begrepen de vergoeding voor vakbondscontributie. Onder de kosten vrijwilligers zijn

Huisvestingskosten

Huur	18.000	18.000	18.000
Energiekosten	2.509	2.400	2.300
Overige huisvestingskosten	1.941	1.350	1.311
	<u>22.450</u>	<u>21.750</u>	<u>21.611</u>

Onder de overige huisvestingskosten zijn onder meer begrepen lampen, het onderhoudscontract voor de airco, het huurdersdeel OZB en de gemeentelijke lasten. Deze kosten zijn hoger door vervanging van 2 waterpompen.

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Kantoor- en administratiekosten			
Automatiseringskosten	11.181	10.000	10.424
Accountantskosten	8.350	9.500	8.350
Abonnementen en contributies	4.080	2.850	2.795
Verzekeringen	2.869	3.050	2.928
Reiskosten	2.663	2.100	2.238
Portokosten	2.401	2.150	2.041
Bankkosten	1.482	700	681
Telefoonkosten	1.468	1.800	1.468
Kopieerkosten	1.381	1.350	1.155
Kantoorbenodigdheden	1.047	500	1.043
Administratiekosten	760	850	750
Overige kantoor- en administratiekosten	75	50	0
Onderhoud machines en inventaris	0	275	0
	37.757	35.175	33.873
Bestuurskosten			
Advieskosten	1.882	750	7.480
Reiskosten	5.285	4.650	5.114
Overige	5.463	4.125	2.327
Horecakosten	695	550	574
Lustrumkosten		0	
	13.325	10.075	15.495
	51.082	45.250	49.368

De abonnementen en contributies zijn hoger door meer afdracht aan het CBF. De bankkosten zijn hoger doordat de ING kosten in rekening is gaan brengen voor rekeninginformatie. De advieskosten betreffen grotendeels een advocaat die, weliswaar in veel geringere mate dan in 2016, is ingezet op twee erfenissen. De overige bestuurskosten zijn hoger dan 2016 door een volledige jaarcontributie van Prisma en door de aandacht voor het sluiten van het depot in Delft. Bestuurders en toezichthouders zijn niet bezoldigd en krijgen geen onkostenvergoeding. De reiskosten worden vergoed op basis van € 0,28 per kilometer. De toezichthouders declareren geen reiskosten; een aantal bestuursleden brengen geen of minder reiskosten in rekening.

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Afschrijvingskosten website 2016	7.920	5.012	3.916
Afschrijvingskosten huisstijl 2016	3.856	4.324	3.015
Afschrijvingskosten hard- en software	292	0	2.154
Afschrijvingskosten automatiseringsprojecten	703	539	1.477
Afschrijvingskosten winterhulpcampagne 2016	3.435	1.692	1.431
Afschrijvingskosten inventaris en machines	313	318	1.303
Afschrijvingskosten website jongeren 2016	2.553	0	795
Afschrijvingskosten advertentielijijn 2016	648	880	376
Afschrijvingskosten animatie 2017	2.987	0	0
	22.707	12.765	14.467

(de begroting 2017 voor de website is inclusief de jongeren website)

Als gevolg van CBF-eisen zijn alle afschrijvingskosten hier opgenomen. De afschrijving van de (jongeren) website, de huisstijl, de winterhulpcampagne, de advertentielijijn en van de animatie vallen echter begrotingstechnisch onder voorlichting / bewustmaking en kosten eigen fondsenwerving. Onder de afschrijvingskosten hard- en software vallen de afschrijvingen op de upgrade van de werkstations. Onder de afschrijvingskosten automatiseringsprojecten vallen de afschrijving op de aanpassing Pluriform vanwege SEPA en op bedankbrieven aan donateurs. Onder de afschrijvingskosten inventaris/apparatuur vallen vooral de afschrijving op het fotokopieerapparaat, op de frankeermachine en op de brandblusser. De afschrijvingskosten van de animatie waren niet begroot. De afschrijvingskosten jongeren website worden gedekt door de budgettoewijzing van € 3.000 van het bestuur aan de jongerencommissie. Een gedetailleerd overzicht van investeringen en afschrijvingen in het boekjaar treft u aan in bijlage 1.

Totale uitvoeringskosten	300.104	290.565	258.922
---------------------------------	----------------	----------------	----------------

Toelichting op de overige projectmatige kosten 2017 (in €)

De overige projectmatige kosten zijn ten opzichte van de begroting 2017 geanalyseerd.

	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
Bankkosten			
Incasso's etc.	4.312	4.500	4.547
Betalingen projecten	209	275	246
	<u>4.522</u>	<u>4.775</u>	<u>4.793</u>
Exploitatie transportmiddelen			
Vervangend vervoer VW / Iveco	0	150	55
	<u>0</u>	<u>150</u>	<u>55</u>
Overige (reis)kosten			
Reiskosten derden (voorbereiding)	1.528	1.500	1.373
Beleidsbijeenkomsten	1.036	750	0
Reisverzekeringen	854	860	854
Dienstreizen tbv voorlichting	355	250	61
Horecakosten bestuurscommissies	447	350	479
Reiskosten derden tbv voorlichting	267	200	158
Portokosten voorbereiding	139	200	119
	<u>4.625</u>	<u>4.110</u>	<u>3.044</u>
Kosten Depot			
Overige kosten	394	450	413
Kosten heftruck	218	225	218
Vervoerskosten	0	25	10
Kantinekosten	33	75	45
	<u>645</u>	<u>775</u>	<u>686</u>
Totaal overige projectmatige kosten	<u><u>9.792</u></u>	<u><u>9.810</u></u>	<u><u>8.578</u></u>

Er zijn twee beleidsbijeenkomsten gehouden. Om de vrijwilligers in het jubileumjaar niet te overladen met activiteiten zijn die bijeenkomsten er in 2016 niet geweest. De overige kosten depot hebben betrekking op huur en legen van afvalcontainers alsmede op controle van de blandblusser.

Toelichting resultaat 2017 (in euro)

Het resultaat eind 2017 is per saldo - € 116.743, als volgt gespecificeerd:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
a. resultaat ten laste van de overige reserve	-102.297	29.878
b. resultaat ten laste van de bestemmingsfondsen	<u>-14.446</u>	<u>-3.680</u>
	-116.743	26.198

Het resultaat 2017 op de bestemmingsfondsen is het verschil tussen de fondsen van eind 2016 en eind 2017 (€

Het grote negatieve resultaat van 2017 heeft drie oorzaken: in besteding geven van de nalatenschap in beheer bij het Hervormd-Gereformeerde Onderwijsfonds, groot € 87.000; de gelden uit de jubileumacties ad € 61.000 én € 90.000 uit de overige reserve die in 2017 is vrijgegeven voor besteding.

Het resultaat van de overige reserve en de bestemmingsfondsen kan ook anders berekend worden, nl. door de overboeking van de overige reserve naar de bestemmingsfondsen cf. de begrotingsbrief, afzonderlijk te presenteren: € 90.000 resp. € 75.000 (zie de toelichting op de overige reserve).

De deelresultaten worden dan:

bestemde giften (netto)	649.373	725.876
bestedingen :	<u>-814.009</u>	<u>-766.931</u>
	-164.636	-41.055
beschikbaarstelling uit algemene middelen	45.680	70.933
beschikbaarstelling gehandicaptenfonds	<u>14.510</u>	<u>0</u>
resultaat bestemmingsfondsen	-104.446	29.878

Zie ook bijlage 2.

Bijlage 1: specificatie vaste activa 2017 (in €)

	Datum van aanschaf	Afschrijvings- termijn	Aanschaf waarde	Boekwaarde 1.1.2017	Aanschaf 2017	Afschrijving 2017	Boekwaarde 31.12.2017
Materiële vaste activa							
Bedrijfsmiddelen							
Reeds afgeschreven vaste activa	t/m '15		25.324				
Server	jul-13	3 jaar	12.096	0	0	0	0
Drie werkstations	mei-12	3 jaar	2.675	0	0	0	0
Upgrade zeven werkstations	sep-15	3 jaar	983	582	0	292	290
Laptop	mei-12	3 jaar	576	0	0	0	0
<i>Hard- en software</i>			16.330	582	0	292	290
Aanpassing Pluriform voor SEPA	dec-13	3 jaar	3.453	247	0	247	0
Bedankbrieven donateurs	2016	3 jaar	1.369	1.048	0	456	592
<i>Automatiseringsprojecten</i>			4.822	1.295	0	703	592
<i>Matthat</i>							
Fotokopieerapparaat	jun-12	5 jaar	5.474	126	0	123	3
Draaideur- en schuifdeurkasten	feb-11	5 jaar	977	0	0	0	0
Frankeermachine	dec-13	5 jaar	520	199	0	103	96
Brandblusser	mrt-15	5 jaar	575	401	0	87	314
<i>Machines en inventaris</i>			7.546	726	0	313	413
Website 2016	'15/'16/'17	3 jaar	29.554	11.533	14.109	7.919	17.723
Advertentielijn 2016	'16	3 jaar	1.942	1.566	0	648	918
Huisstijl 2016	'16	3 jaar	11.868	8.254	599	3.855	4.998
Website jongeren 2016	'16	3 jaar	7.650	6.855	0	2.552	4.303
Winterhulp campagne	'16	3 jaar	10.303	10.992	-2.124	3.434	5.434
Animatie	'17	3 jaar	12.124	0	12.124	2.986	9.138
Totaal vaste activa			127.463	41.803	24.708	22.702	43.809

Bijlage 2: Specificatie bestemmingsfondsen 2017 (in €)

	Saldo 1.1.2017 (a)	Bruto ontvangsten (b)	Ten gunste van algemene middelen (c)	Netto ontvangsten (d)=b-c	Beschikbaar stelling uit algemene mid- delen en over boekingen (e)	Bestedingen (f)	Saldo 31.12.2017 (g)=a+d+e-f
Diaconaat *)	385.042	552.350	66.015	486.335	42.174	535.872	377.679
Gemeentebouw	128.446	86.931	10.364	76.567	85.390	154.960	135.443
Onderwijs	90.852	71.282	6.929	64.353	26.937	105.484	76.658
Werkvakanties	0	22.118	0	22.118	-4.311	17.693	114
Totaal	604.340	732.681	83.308	649.373	150.190	814.009	589.894

De specificatie van kolom e is als volgt:

Toewijzing uit de overige reserve	€ 90.000
Toewijzing uit de algemene middelen	€ 45.680
Toewijzing gehandicaptenfonds	€ 14.510

Bijlage 3: Specificatie structurele hulp 2017 (in €)

	Roemenië	Oekraïne	Balkan	Slowakije	Hongarije	Polen	Moldavië	Projecten in meerdere landen	Totalen
Verstrekke steun/ subsidie									
Diaconale pro- jecten *)	156.742	100.960	96.723	23.779	43.611	9.472	12.122	92.464	535.873
Gemeentebouw	60.817	7.680	10.148	21.393	3.700	20.710		30.512	154.960
Onderwijs	11.248	66.479		26.210				1.547	105.484
Werkvakanties			9.302		8.390				17.693
Subtotaal	228.807	175.119	116.173	71.381	55.702	30.183	12.122	124.523	814.009
Uitvoerings- kosten	14.497	11.096	7.360	4.522	3.529	1.912	768	7.889	51.573
Totaal	243.304	186.215	123.533	75.903	59.231	32.095	12.890	132.412	865.582

Bijlage 4: Toelichting lastenverdeling Jaarrekening 2017 (in €)

Bestemming	Doelstellingsbestedingen			Werving baten	Kosten van beheer en administratie	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016	
Lasten	Voorlichting en bewustwording	Vorbereiding en coördinatie structurele hulp vanuit Nederland	Verstreekte steun (SH)	Totaal doelstelling	Eigen fondsenwerving				
Personeelskosten	9.881	91.782	26.939	128.602	48.054	27.209	203.865	210.800	173.474
Huisvestingskosten	449	8.755	8.306	17.510	3.592	1.347	22.449	21.751	21.611
Kantoor- en algemene kosten	1.787	13.905	11.627	27.319	8.939	14.824	51.082	45.250	49.368
Afschrijving	4.145	7.961	4.701	16.807	4.971	929	22.707	12.765	14.466
	16.262	122.403	51.573	190.238	65.556	44.309	300.103	290.566	258.919
Overige projectmatige kosten	621	4.649	0	5.270	4.522	0	9.792	9.810	8.578
	16.883	127.052	51.573	195.508	70.078	44.309	309.895	300.376	267.497
Publiciteit en communicatie	71.661	0	0	71.661	78.803	0	150.464	135.600	158.852
Totaal kosten van kantoor en vrijwilligers	88.544	127.052	51.573	267.169	148.881	44.309	460.359	435.976	426.349
Subsidies en bijdragen			814.010	814.010			814.010	790.375	766.931
Gezamenlijke actie noodhulp vluchtelingen							0	0	134.067
Totaal	88.544	127.052	865.583	1.081.179	148.881	44.309	1.274.369	1.226.351	1.327.347
Gemiddeld aantal personeelsleden							3,47	3,47	2,67
Totaal bezoldiging respectievelijk kostenvergoedingen bestuursleden en toezichthouder							0	0	0
Leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichthouders							0	0	0

Kwalitatieve toelichting lastentoerekening en verdeling.

De verdeling van de kosten naar Beheer en administratie is gebaseerd op het model van de voormalige Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI), (thans Goede Doelen Nederland), met dien verstande dat het door de Stichting Hulp Oost-Europa toegepaste model verfijnder is.

De toerekening van de algemene kosten aan bovengenoemde doelstellingen, aan werving en aan beheer en administratie is in 2016 herijkt.

De lastenverdeling naar bovengenoemde doelstellingen en activiteiten is gebaseerd op de navolgende uitgangspun-

* Tijdschrijven door de medewerkers naar werksoort, i.r.t. bovenstaande doelstellingen en activiteiten. Aan de procentuele uitkomsten is toegevoegd een weging op basis van de individuele personeelskosten op maandbasis.

* De personeelskosten zijn gewogen toegerekend op basis van tijdbesteding. De kosten van vrijwilligers zijn verdeeld op basis van aantallen i.r.t. taken.

* Bij de huisvestingskosten is onderscheid gemaakt tussen het kantoordeel en het vergaderdeel v.w.b. in gebruik zijnde m². Het kantoordeel is op basis van gewogen personeelskosten toegerekend. Het vergaderdeel is toegerekend op basis van het aantal vrijwilligers i.r.t. doelstellingen en activiteiten.

* De kantoor- en algemene kosten zijn waar mogelijk specifiek toegerekend of op basis van de mate van relatie met genoemde doelstellingen en taken, dan wel i.r.t. de personele bezetting procentueel toegerekend.

* De bestuurskosten zijn toegerekend op basis van het aantal vrijwilligers i.r.t. doelstellingen en activiteiten.

* De advieskosten zijn voor de helft toegerekend aan voorlichting en voor de helft aan fondsenwerving.

* De afschrijvingskosten zijn voorzover van toepassing specifiek toegerekend, dan wel i.r.t. de personele bezetting procentueel toegerekend.

* De overige projectmatige kosten zijn specifiek toegerekend.

* De kosten van publiciteit en communicatie zijn overwegend specifiek toegerekend en voor het overige op basis van een gemeten/gewogen relatie.

Bijlage 5: Financiële beleidsuitgangspunten

Omvang en functie Continuïteitsreserve

De Continuïteitsreserve, als onderdeel van de reserves en fondsen, kent twee componenten.

In de eerste plaats dient het ter dekking van risico's op korte termijn (*dekking risico's*). Als zodanig waarborgt het om, in geval van een calamiteit met risico's voor het voortbestaan van de stichting, de werkzaamheden in het kader van de afwikkeling van verplichtingen nog gedurende ruim een half jaar te kunnen voortzetten. Tevens moet het als werkkapitaal beschikbaar blijven. Eind 2017 is deze reserve berekend op € 149.000.

In de tweede plaats dient het om een drietal projecten in geval van opheffing van die projecten nog eenmalig een bedrag te verstrekken (*verplichtingen hulpverlening*). Hiervoor is thans een bedrag van € 112.100 gereserveerd.

Tenslotte dient de reserve verplichtingen hulpverlening te voorzien in een budget van € 20.000 voor de Calamiteitencommissie ten behoeve van de dekking van startkosten van advertentie campagnes en mailingacties ingeval van een calamiteit.

Karakter van de Bestemmingsreserve financiering activa

De *Bestemmingsreserve* financiering activa wordt aangehouden in verband met de financiering uit eigen middelen van activa bedrijfsvoering en activa voor realisatie van de doelstelling.

Omvang en functie Bestemmingsfondsen

De *omvang* van de Bestemmingsfondsen per de balansdatum wordt bepaald door de beginstand in enig jaar en de jaarlijkse mutatie van ontvangsten voor, overboekingen naar en bestedingen aan de betreffende geormerkte projecten. Er wordt in continuïteit naar gestreefd om de ontvangsten in enig jaar binnen een periode van een jaar daar-aanvolgend te besteden aan de betreffende geormerkte projecten. Uiteraard met inachtneming van de noodzakelijke zorgvuldigheid ten aanzien van de bestedingsmogelijkheden. Hierdoor wordt er op jaarbasis een zekere mate van evenwicht bereikt tussen ontvangsten en bestedingen voor de bestemmingsgelden projecten en neemt de omvang van de Bestemmingsfondsen van jaar tot jaar in principe niet toe. Sinds 2009 beweegt de maximale omvang van de Bestemmingsfondsen zich normaliter tussen de € 465.000 en € 505.000. Er wordt, binnen de begrenzing van de mogelijkheden, naar gestreefd de bovengrens van € 505.000 niet te overschrijden.

Beleggingsbeleid

Het bestuur hanteert vanaf 2011 een beleggingsbeleid dat de vrij beschikbare geldmiddelen zo veel mogelijk risico-loos vastzet op een spaar- of depositorekening. Spreiding van de gelden over banken wordt met het oog op garantstelling door De Nederlandse Bank belangrijker geacht dan een wat hogere renteopbrengst.

Normering kosten Eigen fondsenwerving en kosten Beheer en administratie

Het bestuur is van oordeel dat de *kosten Eigen fondsenwerving* niet meer mogen bedragen dan 20% van de baten uit eigen fondswerving.

Het bestuur heeft in 2008 besloten dat de kosten voor *Beheer en administratie* niet meer mogen bedragen dan 10% van de som der baten. Dit percentage beoogt ruimte te laten voor eventuele expansie.

Het uitgangspunt blijft dat van iedere ontvangen euro een zo groot mogelijk deel uiteindelijk kan worden aangewend voor de doelstelling.

Kengetallen

	2017	2016	2015	2014	2013
(bedragen in € x 1.000) (de percentages zijn exclusief de gezamenlijke actie noodhulp vluchtelingen)					
Eigen vermogen					
Reserves					
Continuïteitsreserve					
. dekking risico's	149	176	135	145	113
. verplichtingen hulpverlening	112	119	114	113	303
Overige	146	231	255	275	0
Bestemmingsreserve (Fondsen activa bedrijfsvoering en doelstelling)	44	42	17	44	43
Bestemmingsreserve lustrum (t/m 2013: CFP)	0	0	9	8	7
	451	568	530	585	466
Fondsen					
Eigen bestemmingsfondsen	604	604	499	503	481
Bestemmingsfonds noodhulp vluchtelingen	0	0	116	0	0
Reserves en fondsen	1.055	1.172	1.145	1.088	947
Balanstotaal	1.128	1.255	1.212	1.136	990
Som der baten					
Donaties, giften en schenkingen	1.111	1.177	1.158	1.162	1.153
Nalatenschappen en legaten	36	151	21	71	29
Baten uit eigen fondsenwerving	1.147	1.328	1.179	1.233	1.182
Baten uit beleggingen	4	5	9	11	14
Overige baten	7	3	6	7	4
	1.158	1.336	1.194	1.251	1.200
Besteed aan doelstellingen	1.081	978	1.077	931	1.125
Bestedingspercentage baten (bestedingen/totaal baten)	93,3%	73,2%	90,3%	74,4%	93,7%
Bestedingspercentage lasten (bestedingen/totaal lasten)	84,8%	83,2%	86,0%	83,9%	86,1%
Voorlichting/bewustmaking	89	59	48	53	67
Vorbereiding en coördinatie in Nederland	127	109	104	67	63
Verstrekke steun (SH)	865	810	925	810	994
Werving baten	149	170	137	115	121
In % van baten uit eigen fondsenwerving	13,0%	12,8%	11,6%	9,4%	10,2%
Beheer en administratie	44	45	37	64	61
Kostenratio (kosten beheer en administratie/totaal lasten) ¹⁾	3,5%	3,8%	3,0%	5,8%	4,7%
Kostenratio (kosten beheer en administratie/totaal baten) ²⁾	3,8%	3,4%	3,2%	5,1%	5,1%
Exploitatieresultaat	-116,7	26,2	57,6	140,6	-106,6
Gemiddelde personeelskosten	59	65	62	63	60
Solvabiliteit (eigen vermogen/totaal vermogen)	93,5%	93,3%	94,5%	95,8%	95,7%
Weerstandsvermogen (eigen vermogen/totaal baten)	0,91	0,88	0,83	0,87	0,79
Werkkapitaal (vlottende activa/kortlopende schulden)	1.011	1.130	1.137	1.075	926
Current ratio (vlottende activa/kortlopende schulden)	14,83	14,53	18,03	23,31	22,95

1) De kostenratio: beheer en administratie gerelateerd aan de totale lasten in plaats van de totale baten op advies van Goede Doelen Nederland (voorheen de Vereniging Fondsenwervende Instellingen - VFI).

2) Een bestuursratio

3) Van de bestedingen aan de de doelstellingen inclusief bestedingspercentages, aan werving baten inclusief percentage en aan beheer en administratie inclusief percentages zijn - met het oog op de vergelijkbaarheid - de gegevens van 2015 aangepast voor de in 2016 gewijzigde verdeelpercentages van de algemene kosten. Voor deze items zijn de gegevens van 2012 t/m 2014 dus niet vergelijkbaar met 2015 en 2016.

Koolhovenstraat 11
3772 MT Barneveld
Postbus 272
3770 AG Barneveld

T (0342) 40 85 08
F (0342) 40 81 41
barneveld@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 08107895

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van stichting Hulp Oost-Europa

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van stichting Hulp Oost-Europa te Barneveld gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van stichting Hulp Oost-Europa per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van stichting Hulp Oost-Europa zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel

Van Ree Accountants is een handelsnaam van Van Ree Accountants BV.
Op al onze diensten zijn de SRA-Algemene voorwaarden van toepassing die gedeponeerd zijn onder nummer 40481496 bij de Kamer van Koophandel te Utrecht.
Op verzoek worden deze kosteloos toegezonden.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag
- de bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een

oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Barneveld, 13 april 2018

Van Ree Accountants

w.g.

M.A. Rozendaal RA

Bijlage A vrijwilligers en medewerkers HOE (per 31 dec 2017)

Bestuur

Gerrit Jan van Norel
Jaap Braaksma
Gera Geluk
Klaas Witteveen
Albert Helldoorn
Gerth Westmaas
Martin Holtland
Zeger de Haan
Nelleke ten Kortenaar

Raad van Toezicht

Jan van der Graaf
Maarten Burggraaf
Cees Gooijer
Cor van Groningen
Evert Raaijen
Jan Verhaar

Kwaliteitszorg

Gert Molenaar
Gerth Westmaas

Regioverband

Albert Helldoorn
Gerth Westmaas
Margreet Agterhuis
Jacob Westland
Teen van Wiefferen
Erik Dijkgraaf
Chiel Huizer
Wout van de Water
Menno Zetzema
Jaap Westhuis
Adré Lichtendonk

Regioteams

Polen

Paul Verkade
Gert Wim Stoffer
Wilco van Essen
Erik Dijkgraaf

Oekraïne

Stoffel de Ronde
Jacob Westland
Jaap van der Ham
Coby van der Ham
Henry Visser
Han Tellegen

Slowakije

Albert Helldoorn

Henk Selles
Arie Kooijman

Moldavië

Jaap Westhuis
Ron Bregman
Adré Lichtendonk

Balkan

Margreet Agterhuis
Ria Wormsbecher
Els den Hartog
Gerben van Loenen
Adré Lichtendonk

Roemenië Zuid/West

Wout van de Water
Jaap Westhuis
Jannemarie Breen
Marjet de Boer

Roemenië Oost

Chiel Huizer
Heino Bakker

Roemenië Midden

Menno Zetzema
Roeline Peters

Hongarije

Teen van Wiefferen
Leo van Kampen
Kees Blokland

Commissie Gemeenteopbouw

Ben van Werven
Foka van de Beek
Gerrit van Dijk
Wout van de Water
Adré Lichtendonk

Commissie Onderwijs

Arie Kooijman
Albert Helldoorn
Piet Booij
Gert Cammeraat
Daan Vogelaar
Adré Lichtendonk

Jongerencommissie

Jacob Meijer
Arie Benschop

Lotte de Voogd
Els den Hartog
Gerben van Loenen
Neelke de Fijter
Martin Holtland

Commissie Fondsenwerving Pu- bliciteit

Zeger de Haan
Gert Wim Stoffer
Maarten Kleingeld
Paulien Hoekstra
Herbert van Daalen
Neelke de Fijter
Adré Lichtendonk

Vrijwilligers

Peter Bergwerff
Aart Peters
Jaap Jonkman

Adoptieprogramma's

Mieke den Boer (Oekraïne)
Simone Dina (Roemenië)

Speciale taken

Gert Molenaar (financiële controle
kindertehuis OEK)
Henk Versluis (verkoop ansicht-
kaarten)
Coby Kroeze (events)
Jan Migchels
(meerjarenbeleidsplan)
Jan de Romph
(Matráházáconferentie)

Kantoor vrijwilligers

Gert Molenaar
Bert van Kempen
Dineke Vermeulen
Wil van 't Ooster
Frans van Dam
Gerth Westmaas
Jans Westland
Klaas Witteveen
Henk Jan Kroeze
Marieke op 't Hof

Medewerkers Kantoor

Adré Lichtendonk
Herbert van Daalen
Marja Meijwaard
Neelke de Fijter

Bijlage B: Lijst met samenwerkende stichtingen/werkgroepen

Gereformeerde Bond (GB)

Christelijk Platform Oost-Europa (CPOE)

Prisma

GZB

Fundament

HGJB

Noodhulpsamenwerking:

- Project 10 27 (Gereformeerde Zendingsbond)
- Verre Naasten (Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt)
- Deputaten diaconaat van de Christelijke Gereformeerde Kerken
- Gave

Project gerelateerd per regio:

Polen

- Werkgroep Polen Oene
- Werkgroep Polen Wapenveld
- Polencommissie van de Immanuëlkerk te Barendrecht

Oekraïne

- Werkgroep Hulp Oost-Europa Bleskensgraaf
- Werkgroep Unterkarpaten in Nieuwerkerk aan den IJssel
- Dorcas in Andijk

Servië

- Servië Werkgroep Harderwijk en Hierden

Roemenië

- Stichting Betania

Bijlage C: Lijst met functies bestuur en raad van toezicht

Bestuur

Gerrit Jan van Norel - voorzitter bestuur

hoofdfunctie: interim manager financiële sector

nevenfunctie:

- penningmeester PCSO
- preses Hervormde Gemeente Nijkerk – kerkenraad wijk 1
- DGA Van Norel Nijkerk Holding BV

Gera Geluk - secretaris bestuur

hoofdfunctie: geen

nevenfunctie: geen

Klaas Witteveen - penningmeester bestuur

hoofdfunctie: gepensioneerd

nevenfunctie: geen

Zeger de Haan - lid bestuur

hoofdfunctie: eigenaar van Organisatieadviesbureau Via Perspectief

nevenfunctie:

- bestuurslid van MATC, vliegschool van de MAF, Teuge
- voorzitter kerkenraad PKN-gemeente De Fontein in Nijkerk

Albert Heldoorn - lid bestuur

hoofdfunctie: gepensioneerd

nevenfunctie:

- voorzitter College van Kerkrentmeesters Hervormde Gemeente Harderwijk,
- voorzitter Stichting vrienden van de Grote Kerk Harderwijk

Martin Holtland - lid bestuur

hoofdfunctie: docent Quvier en stagebegeleider PRO (praktijkonderwijs)

nevenfunctie: geen

Nelleke ten Kortenaar - lid bestuur

hoofdfunctie: secretaresse bij Driestar Onderwijsadvies Gouda

nevenfunctie: geen

Gerth Westmaas - lid bestuur

hoofdfunctie: gepensioneerd

nevenfunctie:

- voorzitter mannenvereniging "Onderzoekt de Schriften" te Nieuwerkerk aan den IJssel
- vrijwillig medewerker website Hervormde Gemeente te Nieuwerkerk aan den IJssel
- coördinator van het PCOB-computerleercentrum te Nieuwerkerk aan den IJssel

- secretaris/penningmeester van Stichting Vrienden van de Meander te Nieuwerkerk aan den IJssel

Jaap Braaksma - lid bestuur

hoofdfunctie: manager buitenland bij Driestar Educatief

nevenfunctie: lid kerkenraad hervormde gemeente Sliedrecht

Raad van Toezicht (rvt)

Jan van der Graaf - oud-lid rvt

hoofdfunctie: gepensioneerd

Maarten Burggraaf - oud-lid rvt

hoofdfunctie: gepensioneerd

Cees Gooijer - voorzitter rvt

hoofdfunctie: emeritus hoogleraar Chemie aan de Vrije Universiteit.

nevenfunctie: docent HOVO (Hoger Onderwijs Voor Ouderen) aan de VU.

Cor van Groningen - secretaris rvt

hoofdfunctie: gepensioneerd

nevenfunctie: Lid Media Raad MMV.

Jan Verhaar - lid rvt

hoofdfunctie: emeritaat

nevenfunctie: geen

Evert Raaijen - lid rvt

• hoofdfuncties:

Business development manager, Alfen b.v. Almere

- Actief dienend reserve officier Ministerie van Defensie (adviseur energie voorziening)

nevenfunctie:

- diaken hervormde gemeente Harderwijk, wijk Bethelkerk
- werkgroep Sociale Dienstverlening en Evangelisatie
- werkgroep Werelddiaconaat
- werkgroep Internationale Diensten Bethelkerk
- lid (moderamen) algemene kerkenraad
- afgevaardigde Gemeenschappelijk Diaconaal Overleg Kerken Harderwijk
- afgevaardigde Werkgroep Kerk & Israël
- werkgroep Kerk & Vluchteling
- werkgroep Internationale Diensten Interkerkelijk
- afgevaardigde Zendingscommissie
- vrijwilliger AZC Harderwijk
- Jan Verhaar - lid rvt
- hoofdfunctie: gepensioneerd
- nevenfunctie: geen

***Laten wij dus, terwijl wij gelegenheid hebben,
goeddoen aan allen, maar vooral aan de huis-
genoten van het geloof.***

Galaten 6: 10

Stichting Hulp Oost-Europa

Verleent geestelijke en materiële hulp
aan kerken en gemeenten in
Centraal- en Oost-Europa

Secretariaat

Postbus 455

3770 AL Barneveld

Tel: 0342 420 554

E-mail: info@stichtinghoe.nl

Bezoekadres

Wattstraat 2

3771 AG Barneveld

Rekening

IBAN: NL84 INGB 0000 0088 87